

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ Δ'
15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1903

ΠΩΣ ΣΥΖΗΤΟΥΜΕΝ ΕΙΣ ΤΑ 1903

Πολλάκις μοῦ ἔτυχε νὰ σκεφθῶ δτὶ τὸ νὰ ἔχῃς εἰς τὴν Ἑλλάδα μίαν ἰδέαν, εἶνε τὸ ἵδιον ώς νὰ συνοδεύῃς μίαν γυναῖκα ἐν ὥρᾳ νυκτὸς καὶ εἰς ἔρημον δρόμον. Οἱ κίνδυνοι ποῦ διατρέχεις καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς τρομερὰς περιπτώσεις, διοιάζουν καταπληκτικῶς. "Ολα τὰ φαιγόμενα ποῦ ώς μυριάδες ἀλχημιστῶν προετοιμάζουν πυρετωδῶς τὸ τελειωτικὸν κώνιον διὰ τὸν ἐμψυχόν μας ὁργανισμόν, καὶ τελευταίως τὸ γλωσσικόν μας ζήτημα, μοῦ τελειοποιοῦν περιτέχνως αὐτὴν τὴν σκέψιν. Ό κ. Παλαμᾶς ἔχει μίαν ἰδέαν, χωρὶς νὰ ἔχῃ φεβόλβερ. Θέλει τὴν δημιώδη γλῶσσαν, ἐνῷ οἱ γρόνθοι του εἶνε ἀκίνδυνοι γρόνθοι νηπίου, ή ζώνη του δὲν ἔχει οὔτε σουγιάν καὶ τὸ μπαστοῦν του εἶνε ἀπελπιστικῶς λεπτόν. Αὐτὴν δὲ τὴν στιγμήν, ἀδύνατος καὶ ἔγῳ νὰ τὸν βοηθήσω, βλέπω μετὰ φοίκης δτὶ ἔκει ποῦ περιπατεῖ εἰς ἔρημον δρόμον συνοδεύων τὸ σκανδαλιστικὸν θῆλυ — τὴν δημιώδη — συνηγήμη μὲ τὸ τρομερώτερον δν τοῦ κόσμου. Μὲ τὸν ἔλληνα δημοσιογράφον: 'Ο συγγραφεὺς τῆς Τοισεύγενης εἶνε ὀδυσσότατα ἄστος. Ο ἀντίπαλός του ζητεῖ λόγον διατὶ συνοδεύει τὴν χυδαίαν ἔκείνην. Τὸ θῦμος σιωπῆ. Ο δημοσιογράφος τότε ἀνοίγει τὴν ζώνην του, ή δποία εἶνε γεμάτη σπάδας καὶ μαχαίρας δι' ὅλας τὰς ὑπολήψεις, καὶ βινθάνει εἰς τὰ στήθη του θύματος μίαν πρότασιν περὶ ἀπολύτερως του ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ γραμματεώς τοῦ Πανεπιστημίου.

Η ἀγρία σκηνὴ μοῦ δίδει ὅλα τὰ στοιχεῖα νὰ πλάσω τὸν ἰδεώδη τύπον τοῦ ὑποστηρικτοῦ τῆς δημώδους εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχήν. 'Ανθρωποι ἀνίκανοι νὰ ὑβρίσουν, ἀνίκανοι νὰ γρονθοκοπήσουν καὶ νὰ χειρισθοῦν ὅπλον διαδηλώσεως, ἀνθρωποι προβάτινοι, μικροί καὶ κακόμιοι, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἔχουν τὴν ἰδέαν δτὶ ἡ δημοτικὴ δύναται νὸ γίνη γραπτὴ γλῶσσα. Ο δημοτικής τῆς σήμερον, ὁ δυνάμενος νὰ στηρεῖ τὴν ἰδέαν του, δὲν ἴμπορει νὰ ἐννοηθῇ παρὰ ως ἔνας γίγας ἔχων σῶμα εἴκοσι πλάσιον ἀπὸ τοῦ κ. Παλαμᾶ, γρόνθους ώς καρπούζια καὶ φόταλον Ηρακλέους. Μὲ τοιαύτην σωματικὴν διάπλασιν ἴμπορει νὰ περιπατῇ ἐλεύθερος εἰς τὸν δρόμον ώς δημοτικιστής, νὰ ἦνε δὲ καὶ γραμματεὺς τοῦ

Πανεπιστημίου. Φαίνεται ότι οι δάγαδοί αύτοί ἀνθρωποι, οι ἔχοντες τὴν στραβήν
ἰδέαν ότι ἡ δημοτική εἶνε γλώσσα τοῦ ἔθνους, δὲν εἰξεύρουν νὰ ἀμυνθοῦν. Ἀλλῶς δὲν
θὰ παρουσιάζοντο αὐτοὶ ὡς δημοτικοὶ εἰς τὸν κόσμον, ἀλλὰ θὰ ἔγρα-
φον μόνον τὰ ἔογα τῶν, θὰ τὰ ἐδημοσίευον δὲ μὲ τὴν ὑπογραφὴν ἐνὸς ἀρχιλη-
στοῦ, ἐνὸς κουμπουρᾶ ἢ τοῦ Κουταλιανοῦ. Ἐάν καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Παλαμᾶ
εἶχον τοιαύτας ὑπογραφᾶς—λόγου χάριν «ἡ Τρισεύγενη» δρᾶμα εἰς τρεῖς πρά-
ξεις ὑπὸ τοῦ διαβοήτου ληστάρχου τῆς Ἡλείας Ματζετάκια—οὐδεὶς θὰ ἐτόλμα-
νὰ τοῦ ἐπιτεθῆ προσωπικῶς θὰ ὑπεχώρει δὲ ἔμφοβον καὶ αὐτὸ τὸ τρομερώτε-
ρον θηρίον τοῦ κόσμου, δὲ Ἑλλῆν δημοσιογράφος, ἐνῷ σήμερον πῶς νὰ ὑποχω-
ρήσῃ ἀπέναντι ἀνθρώπου ἀνικάνου νὰ ὑβρίσῃ, κοντοῦ εἰς τὸ ἀνάστημα, μὴ ἐκ-
δίδοντος ἐφημερίδα καὶ μὴ ἔχοντος φίλους βουλευτάς;

Διὰ τοὺς στρογγυλοὺς αὐτοὺς λόγους προτείνεται δῶς λύσις τῆς διγλωσσίας,
ἢ παῦσις τοῦ κ. Παλαμᾶ ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ γραμματέως τοῦ Πανεπιστημίου.
Πρέπει νὰ παυθῇ διότι ἀπέτυχεν δὲ κ. Σωτηριάδης. Διότι εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ
κ. Χρηστομάνου ὑπῆρχον τρεῖς λέξεις ἀσχημοί. Νὰ παυθῇ διότι ὁ καιρὸς εἶνε
ὑγρὸς. Ἀλλὰ ποδίως πρέπει νὰ παυθῇ διότι ἡμεῖς οἱ Ἑλληνες δὲν ἀνεχόμεθα
τίποτε ἀφηρημένον, καμμίαν συμπλοκὴν ἰδεῖν, καμμίαν συζήτησιν χωρὶς ὑπὸ αὐ-
τῆς νὰ ὑπάρχῃ κάποιος ἀνθρωπός. Ὁταν ἀκούσωμεν μίλιν ἰδέαν, ἐρωτῶμεν ποῖος
τὴν εἴπε. Εἶνε ψηλός, κοντός, ἔχει περιουσίαν; Αὐτὸ ποῦ λέγεται εἰς τὰ ἄλλα
ἀπολίτιστα κράτη ἰδέα, τὸ δόποιν μάχεται ὑπὲρ τὰ καπέλλα καὶ τὰς διμβέλλας
τῶν θυητῶν, διφέλει νὰ ἐμφανίζεται πρὸς ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας συνοδευόμενον ἀπὸ
τὸν οἰκεῖον ἀνθρωπὸν, συνοδευόμενον καὶ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ὀνόματός του καὶ ίσως
καὶ τοῦ οἰκείου ἀριθμοῦ τοῦ μητρόφου. Μὲ τὴν ἀγρίαν δὲ αὐτὴν ἀπαίτησιν, ψάχ-
νοντες ὑπὸ τὰς σκέψεις διὰ νὰ εὑρωμεν ἀπαραιτήτως κρέας, εὑρήκαμεν ὑπὸ τὸ
γλωσσικὸν ζήτημα τὸν γραμματέα τοῦ Πανεπιστημίου. Οἱ ἀπορῶν ψάλτης ἔβηξε
καὶ τὸ ξεσπαθωτικὸν δημοσιογραφικὸν ἀρμόδιον περὶ γλώσσης, ζητήματος εἰκοσι
αἰώνων, κατέληξεν εἰς ἔκλαμπρον συμπέρασμα, νὰ παυθῇ δὲ κ. Παλαμᾶς. Δὲν ἐν-
θυμούμαι ποῖος μοίραρχος—εἶνε νωπὴ αὐτὴ ἡ ιστορία—ἐδέχθη μίλιν ἡμέραν
ὑπηρεσιακὸν ἔγγραφον τοῦ εἰσαγγελέως Ἀθηνῶν, ζητοῦντος κάποιαν ἐπείγουσαν
ὑπηρεσιακὴν πληροφορίαν. Ὁλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἔγγραφου εἴ-
χεν ἐπέλθει κάποια ψυχρότης μεταξὺ τῶν δύο. Καὶ δὲ μοίραρχος ἐνθυμούμενος
τὸ ἐπεισόδιον, ἔστειλε τὸ ἔγγραφον πίσω, παραγγέλλων εἰς τὸν εἰσαγγελέα διὰ
θέλει καμμίαν κουβέντα μὲ αὐτὸν τὸν ἀνθρωπὸν! Μεταξὺ τῆς θαυμασίας αὐτῆς
μικρᾶς ιστορίας καὶ τῆς γλωσσικῆς ὑποθέσεως ὑπάρχει τόση σχέσις, δῆση διμοιό-
της ἀντιλήψεως τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν προσώπων μεταξὺ τοῦ μοιράρχου καὶ τοῦ
δημοσιογράφου τοῦ προτείναντος νὰ παυθῇ δὲ γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου,
διότι εἰς τὸ σπίτι του γράφει τὴν δημώδη. Φαντάζομαι πράγματι διὰ ἡ Ἐφη-
μερίς τῆς Κυβερνήσεως θέτει τέλος εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, δημοσιεύουσα τὴν
παῦσιν ταύτην. Εκεῖνος ποῦ θὰ διορισθῇ ἀντικαταστάτης του, ἐνας ἀνθρωπὸς
τὸν δόποιν φαντάζομαι σοβαρόν, διμιλοῦντα δημοριστὶ διὰ νὰ μὴ τὸν παύσουν καὶ
αὐτὸν, θὰ εὐγνωμονῇ ἀπὸ τὰ μύχια τῆς ψυχῆς του τὴν δημώδη γλώσσαν ἡ

ὅποια τὸν διώρισε. Εἶνε τέλος πάντων φαιδρὰ ἡ ιστορία. Ποτὲ ἀνθρωπὸς δὲν
εἶχε τὴν εὔτυχίαν νὰ τοῦ ἐπιφύπτουν τὰς εὐθύνας εἰκοσι αἰώνων, δσον αὐτὸς δὲν
εὐλογημένος ὑπὸ τῆς μοίρας Παλαμᾶς. Οἱ ποιητὴς τῶν τραγουδιῶν τῆς Πατοί-
δος, τῶν Ματιῶν τῆς Ψυχῆς μου, τῶν Ἰάμβων καὶ Ἀναπαίστων, τοῦ Τάφου,
δὲν πρώτος ποῦ ἔγραψε ποιητικὴν καθαρεύουσαν, δὲ μελωδικὸς χρονικογράφος τῆς
«Ἐφημερίδος», δὲ μοίρασιογράφος καὶ καθαρολόγος καὶ δημοτικής, δὲ τὰ
πάντα χειρισθεὶς καὶ τὰ πάντα ἐπηρεάσας εἰς τὸν τόπον αὐτόν, διότι χυμένος
εἶνε καὶ εἰς τὸν τελευταῖον στίχον ποῦ γράφεται, ἀπλωμένος εἶνε εἰς ὅλας τὰς
ἀσθματικὰς μιμήσεις τὰς δοπίας κανεὶς ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ποιητὰς δὲν ἀπέ-
φυγε μίαν φορὰν—κανεὶς ἄλλος δὲν εἶχε τόσους μιμητὰς δσους δὲν ἀνάξιος αὐ-
τὸς ἀνθρωπός—δὲ κ. Κωστῆς Παλαμᾶς τέλος πάντων, ἐνας ἀνθρωπὸς ποῦ ἔχει
τὴν εὔτυχίαν νὰ ζῇ γαλήνιος ἐν μέσῳ ὑβρεων καὶ τιμῆς, αὐτὸς πρέπει νὰ μὴ
ὑπογράψῃ τὰ ἔγγραφα τοῦ Πανεπιστημίου. Τὸ κράτος πρέπει νὰ δώσῃ μαθή-
ματα ἐκδικήσεως εἰς τὸν χῶρον ἐκεῖνον ἀπὸ τὸν δόποιον ἀλλοτε ἐξεσφενδονίζετο
λέυκος ἀπὸ τὸ γῆρας ἐνας Ροΐδης. Υπάρχει δὲ ἀνάγκη καὶ τώρα μᾶς θυσίας,
δπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, πρὸς ἔξιλασμὸν τῶν θεῶν τῆς καθαρεύουσης. Τὸ
θῦμα ενόρεθη. Ἐάν τὸν φάγη δὲ ζητήσας τὴν παῦσιν τοῦ δημοσιογράφου, δὲ Πα-
λαμᾶς θὰ φαγωθῇ μαζὶ μὲ τὸν Γουλουχόφσκη, μὲ τὸν Τσάρον καὶ τὰς ἐλληνι-
κὰς κυβερνήσεις, αἱ δοπεῖαι κονισμένουν δῶς καθημερινὸν κολατσιὸν τῶν ἀκορέ-
στων δημοσιογραφικῶν μας θηρίων. Ἀλλ' ἐὰν τὸν φάγουν οἱ δοπαδοὶ τῆς κα-
θαρεύουσης, δὲ Παλαμᾶς ἐσφηνωμένος μεταξὺ τοῦ καυλιόδοντος ἐνὸς παρακειμέ-
νου καὶ τοῦ τραπεζίτου ἐνὸς ὑπερσυντελίκου, θὰ ἔχῃ τὴν δόξαν τουλάχιστον διὰ
θὰ φοκανισθῇ ὑπὸ τῶν αὐτῶν δόδοντον οἱ δοποὶ εὐοκάνισαν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ
ἔθνους.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

Ο ΓΛΑΡΟΣ

Ο κεραυνός, μὲ τὴ φωτιά, στὸ σκοτεινὸν τὸ θόλο

Γράφει μὰ προσταγή:

Νὰ σπάζουντε τὰ κύματα στὸ γκρεμισμένο μόλο

Μὲ λνσσαμένη δργη.

Λὲν ἀρμενῖε τίποτε στὸ στοιχειωμένο ἀγέρα

Καὶ στὰ θολὰ τερά

Μόρο ἐνας γλάρος ποῦ πετὰ πρὸς τὴν φωλειά του πέρα

Λάμνει τάσπρα φιερά.

Δειλή ψυχή! ποῦ πάποτε κ' ἔσενα συγκινοῦσσε
Μέσα στὴν τοικυμά
Τὸ κυπαρίσσοι, πῶγερε στὸ χῶμα καὶ βογγοῦσσε
Γιὰ λίγη ἀπανεμιά,

Δὲν εἶχες νοιώσῃ ἀκόμα ἐσὺ πόσο κὶ δ' ἄγριος γλάρος
Σοῦ μοιάζει γι' ἀδεօφος:
Δευκός στὴ μπόρα ὑφώνεται καὶ δὲν τὸν νοιάζει δ' χάρος,
Δευκός σὰν ἀγιο φᾶς....

ΧΕΙΝΟΠΩΡΙΑΤΙΚΟΣ ΑΓΕΡΑΣ

Στὰ δέντρα, ἀγέρα ποῦ ἔσμιγαν κ' ἔφύλαγαν πονμμένο
Τοῦ δάσους τὸ θεό,
Μ' ἀνοικες πόρτες νὰ περιῶ καὶ δρόμους νὰ διαβαίνω
Στὸν ἄγιο τὸν ναό.

Σ' ἀκούω νὰ τρέχησ τὶς νυχιές στὶς ἀπί σου καβαλλάρος
Κάτω ἀπὸ τὰ κλαδιά,
Σ' ἀκούω στὸ μῆλο νὰ ζητᾶς μιὰ λέξη νὰ τὸν πάρῃς
Απ' τὴν νεκρὴν καρδιά.

Κι' ἀν, καβαλλάρη, κουραστῆς, δένεις στὸ δέντρο τὶς ἀπί¹
Κι' ἀποκοιμέσαι πλειά.
Τίτε δσα δὲ μπορεῖς νὰ πῆς — κραυγὴ θυμοὺς γεμάτη —
Τ' ἀκούω στὴ σιγαλιά.

Ακούω αὐτὴ τὴν σιγαλιά, τὸ φύλλο ποῦ πεθαίνει,
Τοῦ ἐντόμου τὴν βοή,
Κι' ἵστας ν' ἀκούω τὴν "Αροιξη" στὸ δάσος νὰ ὑφαίνη
Ανδούς γιὰ τὴν ζωή.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

Η ΣΥΝΤΕΚΝΙΣΣΑ

Διήγημα

Γεννήσατε;

— Σπαργανίσαμε, συντέκνισσα.

"Ητον γυνὴ ἀπ' τὰ βουνά, σύνυγος ποιμένος, τοῦ Θοδωρῆ τοῦ Τσολοβίκου, ἀπὸ ἔκεινας τὰς ἀρχαῖκας — τῆς πρωτινὲς ἡ παλαιῦνές, καθὼς τὰς ἔλεγαν. Εἶχε ζήσει εἰς τὰ ἡμέρα βουνά τὰ ἔγγυς τῆς πολίχνης δπου δ' παρείσακτος νεωτερισμὸς ἀκόμη δὲν εἶχε ποδάρια διὰ γ' ἀναφριχθῆ, ὧνόμακε τὸ πιάτο, πιάκι, τὴν σουπιέρα, λοπάδα, τὸ μπαρμποῦνι, τριγλί, τὸ τσεκοῦρι, ἀξινάρι, τὴν πουλάδα, νοσοίδα, καὶ τὴν κουμπάρα, εἰς τὴν δποίαν ὡμίλει, τὴν προσηγόρευε «συντέκνισσα». Πλὴν τούτων, εἶχε ἀλλας τινὰς ἀφελεῖς λεπτότητας καὶ εὐφημισμούς εἰς τὴν γλώσσαν, καὶ τὸν τοκετὸν τὸν ἀπεκάλει «σπαργάνισμα».

Εἶχε κατέληπτη εἰς τὴν πολίχνην λίαν πρωτί, μὲ τὸν βαρύν, ἀγριον χειμῶνα τοῦ Δεκεμβρίου. Η χιῶν ἔπιπτεν ὅλην τὴν νύκτα, καὶ μέχρι τῆς πρωτίας. Τὸ εἶχε «πασπαλώσει» εἰς τὰ βουνά, τώρα «τὸ ἔστρωνε» καὶ εἰς τὸν κάμπον, εἰς τὰ λειβάδια, ἐπάνω εἰς τὰς στέγας καὶ τὰ δώματα τῶν οἰκιῶν, καὶ κάτω εἰς τὸν δρόμοκον τῆς μικρᾶς πόλεως.

Η γραῖα εἶχε διευθυνθῆ εἰς τὸν παπᾶ τὸ σπίτι. Ο παπᾶ Βαγγέλης ἡτον ἀκόμα στὴν ἐκκλησιά, δὲν εἶχεν ἀπολύτει ἡ λειτουργία. Ήτον σαρανταήμερον, παραμοναὶ τῶν Χριστουγέννων, καί, κατὰ τὸ ἔθος, ἡ μυσταγωγία ἐτελεῖτο καθημερινῶς εἰς τοὺς ναούς. "Ολ' αἱ ἐνορίτισσαι τὸν παπᾶ - Βαγγέλη τοῦ ἔκουβαλούσσαν στὸ σπίτι τὰ συνήθη «βλογούνδια». Ήσαν δὲ ταῦτα ψωμάκια ἐνσφράγιστα μὲ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, προσφερόμενα κατὶ οἴκον εἰς τοὺς λερεῖς διὰ τὰς ψυχὰς τῶν τεθνεώτων, κατὰ τὴν διάφορειαν τῆς Τεσσαρακοστῆς. Πολλαὶ ἦνορίτισσαι, ἀντὶ νὰ φέρουν ψωμάκια, ἔφερον ἔνα σακοῦλι ἀλεύρι, καὶ τοῦτο ἐπροτυμοῦσαν ἐν γένει ἡ παπαδίες. "Οχι διώτι θὰ ἐπεδυμοῦσαν νὰ «μβαίνουν σὲ κόπο», νὰ ςυμώνουν, ἀλλὰ διότι τὰ βλογούνδια ποτὲ δὲν ἐφτυνδοῦσαν, κ' ἐμοιωάζοντο συνήθως εἰς τὰ πιωτὰ καὶ τὰ ἔνπολητα τῆς γειτονιᾶς, δπως καὶ τὰ κόλλυρα.

* Η περὶ ἡς δὲ λόγος γραῖα τσομπάνισσα, ἡ

Τσολοβίκαινα, ἡτον ἀπὸ τές καλές ἐνορίτισσες. Πρό δὲ διάγων ἡμερῶν εἶχε φέρη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ παπᾶ, δπως κατ' ἔτος ἐσυνειθίζεν, δγκώδη δπωσοῦν σάκκον μὲ ἀλεύρι ἀπὸ ἐντόπιον σὶ τον, παραγωγὴν ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν ιδίων τέκνων τῆς, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ὡς καὶ διύτι ἡτο συντέκνισσα τῆς, ἀπῆλαυε τῆς εὐνοίας τῆς παπαδίας.

— Θ' ἀργῆς' οὐν παπᾶς, συντέκνισσα;

— "Οπου είνε, ἔχομεται, κουμπάρα.

Η συντέκνισσα εἶχε φέρει ἀπὸ τὸ καλύβι, ἐντὸς καλάθου, μίαν φιάλην γεμάτην... ὅχι γάλα, ἀλλὰ καθαρὸν νερόν, ἀπὸ τὸ ἀγίασμα τῶν Ταξιαρχῶν, τὸ ἀναβλύζον υπ' αὐτὸ τὸ ιερὸν βῆμα τοῦ ἔξοχικον ναΐσκου. Διηγήθη ἐν διλύγοις εἰς τὴν πρεσβυτερίαν, δτι ἡ κόρη τῆς, ἡ Κρατήρα, ἡτις εἶχεν ὑπανδρευθῆ πρὸ τοιῶν ἐτῶν, ἐγέννησε τὴν νύκτα αὐτὴν τὸ δευτέρον παιδί της, ἀγόρι. Εἰς τὴν πρωτίην γένναν, πρὸ δύο ἐτῶν, εἶχε κάμψη κορίτσι, τὸ δποίον εἶχε ζῆσει ὅλιγας ἡμέρας, καὶ εἶχεν ἀποθάνη. Τόρα πλέον ἀς ἡτο στερεωμένο καὶ καλοροήσικο, νὰ τῆς ζῆσῃ αὐτό, ἀφοῦ μάλιστα ἡτο καὶ ἀγοράκι. Η παπαδία τῆς εἶπε τὰς ἐγκαρδίους εὐχάς της, καὶ ούτε τὴν ήρωτησε τὶ περιείχεν ἡ φιάλη, ἡ ἐνίδια τοῦ καλάθου, εἶξενδε καλῶς περὶ τίνος ἐπρόκειτο.

Συνήθειαν είχον αἱ γερόντισσαι ποιμενίδες τοῦ βουνοῦ, δταν νεωτέρα τὶς μεταξὺ τούτων ἐγένναν βρέφορος ἐν καιρῷ χειμῶνος, εἰς τὸ καλύβι, στὰ βουνὰ ἐπάνω, καὶ δὲ χειμῶν ἡτο σφρόδος, δπως ἐφέτος, ἐπειδὴ θὰ ἡτο μεγάλος κόπος διὰ τὸν παπᾶν ν' ἀνέλθῃ νὰ δώσῃ τὴν συνήθη εὐχὴν εἰς τὴν λεχών, νὰ γεμίσουν ἐν ἀγγειον νερόν, ἡ ἀπὸ τὸ ἀγίασμα τῶν Ταξιαρχῶν ἡ ἀπὸ τὸ πλούσιον νῦμα τοῦ Προφήτου Ήλιού, κατὰ τὸ κατώμερον εἰς τὸ δποίον ἔβοσκαν ἡ ἐκατοικοῦσαν αἱ οἰκογένειαι τῶν ἀγροδιάτων, καὶ νὰ τὸ πηγάλνον εἰς τὸν παπᾶν, κατὰ εἰς τὴν χώραν. Ο παπᾶς ἐφοροῦσε τότε τὸ ἐπιτραχῆλη, ἀνοιγε τὸ Εὐχολόγιον, κ' ἐδιάβαζεν ἐπάνω εἰς τὴν φιάλην τοῦ νεροῦ τὰς «Εὐχὰς εἰς γυναικα λεχώ». Ή δὲ γερόντισσα ἔπαιρνε τὴν φιάλην τοῦ νεροῦ τοῦ διαβασμένου, ἐπανέστρεφεν ἐν σπουδῇ, ταχύποντας καὶ

ἀνυπόδητη, εἰς τὸ βουνόν, εἰς τὸ καλύβι, κ' ἔργαντες μὲ τὸ ἡγιωσμένον νερὸν τὴν λεχώ, τὸ βρέφος, τὴν κλίνην, τὸ λίκνον, τὴν γυναικά τὴν ἐκτελέσασαν χρέη μαῖς, ἢν τοιαύτῃ ὑπῆρχε, καὶ τοὺς ὄλλους δοῖ τυχὸν παρέστησαν εἰς τὸν τοκετόν, ὃς καὶ ὅλον τὸν θάλαμον. Οὕτω ἐγίνετο ἡ συχοῦς διὰ εἰχεὶς τὴν εὐχὴν τῆς ἐκκλησίας, καὶ, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας, πᾶν κακὸν ἔφευγε τότε μακράν. Υπῆρχεν εὐσέβεια καὶ εἰς τὰ βουνά.

**

Μετ' ὀλίγον ἥλθεν ὁ παπᾶς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἤκουσε τὴν ιστορίαν ἀπὸ τὴν συντέκνισσαν, ἕπει τὴν φασκομηλιάν του μ' ἔνα μικρὸν δίπυρον, εἴτα ἔβαλε τὸ πιτασχήλι, κ' ἐδιάβασε τὰς εὐχάς. Η γυνὴ ἔλαβε τὴν φιάλην τοῦ νεροῦ καὶ ἀπῆλθε.

Μετὰ δύο ἡμέρας, τὸ δειλινὸν τοῦ Σαρβάτου, ἡ γερόντισσα ἐπανῆλθε δρομαίᾳ. Εἶχε πάντες νὰ χιονίζῃ, ἀλλὰ ψυχρὸς βρορᾶς ἐφύσα ἐπάνω εἰς τὰ χιονισμένα μέρη. Τὸ χιόνι ἦτον ὅπως ἔλεγαν, μισό μπόι στὰ βουνά, ἔνα γόνα κάτω στὴν χώραν. Ἀλλὰ καὶ ἀκριβεῖαν, ἐπάνω στὰ βουνά θὰ ἥτον ὃς ἔνα γόνα, καὶ ὃς μίαν πιθαμήν κάτω.

Η συντέκνισσα εἶχεν ἔλθη ἀσθμαίνοντα, σχεδὸν «ξεγλωσσαμένη» τὴν ὄρον ποῦ διαπάσεις ἐτοιμάζετο νὰ ὑπάγῃ στὸν ἐσπερινόν. Ἀρχισε νὰ διηγηται:

—Τὴν ἀλλη φορά, σύντεκνε πατᾶ, τὴν εὐχὴ σου νέχω, μ' ἐμάλωσες μοῦπες πῶς δὲν ἔκαμα καλὰ ποῦ ἐπιασα τὸ παιδί καὶ τὸ βάφτισα μονάχη μου, στὸν ἀέρα, κ' εἴπα «στ' ὅνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἄγιου Πνεύματος», μὰ πῶς ἐπρεπε νὰ τὸ βαφτίσω σὲ μιὰ λεκάνη μὲ νερό. . . καὶ μοῦπες πῶς τὸ παιδί, σὰν ἀπέθανε, δὲν ἐπρεπε νὰ ταφῇ ὃς ὅγια χώματα, καὶ δὲν μποροῦσες, ἡ ἀγιωσύνη σου, νέρδης νὰ τὸ διαβάσῃς: Τῷρα, τὸ παιδί αὐτό, κινδυνεύει, δὲν είνε καλά. . . Τοὺς είπα, ἔγω θὰ τρέχω κάτω στὴ χώρα, νὰ πῶ τοῦ παπᾶ, ἢν νέλη νέρδη, καὶ σεις σὰν ἰδῆτε πῶς δὲν πάσι τὸ παιδί καλά, καὶ ἀργῶ ἔγω νὰ γυρίσω, τότε νὰ τὸ βουτήξετε σὲ μιὰ λεκάνη μὲ χλιδ νερὸ τρεῖς φορές, καὶ νὰ πήτε «στ' ὅνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἄγιου Πνεύματος». . . Εἴπα μιὰ νὰ πάρω τὸ παιδί, νὰ τὸ τυλίξω καλά, καὶ νὰ σου τὸ φέρω νὰ τὸ βαφτίσης, παπᾶ μου. . . μόνε φοβήθηκα μήν τελειώσῃ στὸ δρόμο τὸ παιδί, καὶ πάῃ ἀβάφτιστο, καὶ τότε θὰ τὸ είχα στὸ λαιμό μου. . .

—Ετοί, ἀπεράσισα νὰ ὅρθω νὰ σου πῶ, καὶ δπως πῆς ἡ Ἀγιωσύνη σου, ἔτσι νὰ γείνη. . . —Ἐφερα καὶ τὸ γαϊδουράκι μαῖν, μήν τυχὸν θέλης γιὰ τὰ ιερά σου, καὶ γιὰ καβάλλα.

—Αμα ἤκουσε τὴν ἔξηγησιν τῆς συντέκνισσας, καὶ παπαδιά ἀκούσιως συνήψε τὰς χεῖρας καὶ ὑπεψιλόντισε.

—Πῶ, πῶ! θὰ κρυώσης παπᾶ μου! Ο παπᾶς ἔσκεφθη πρὸς στιγμήν, εἴτα εἶπεν:

—Ας είνε: θὰ ἔλθω νὰ τὸ βαφτίσω. Στραφεῖς ἐν σπουδῇ πρὸς τὴν πρεσβυτέραν εἶπε:

—Στεῖλε, παπαδιά, τὸ κλειδί, τοῦ παπᾶ Γιάννη, νὰ πάῃ νὰ διαβάσῃ ἐσπερινό, ἐπειδὴ θὰ λείπω ἔγω. . . Φώναξε τὸ παιδί. . . νὰ πάῃ ὡς τὴν ἐκκλησία, νὰ τοῦ δώσῃ διαπάση. Γιάννης τὸ μικρὸν γυαλάκι μὲ τ' Ἀγιο Μύρο. . .

—Εἴτα μεταμεληθεῖς δοῖς ἀφορᾶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ νίού του.

—Οχι, μήν τον στέλνης παπαδιά. . . μήν του λες χαμπάρι. . . θὰ γυρεύῃ νὰ μᾶς ἀλυθήσῃ, νάρθη μαῖν μας. . . Θὰ πάω μοναχός μου καλλίτερα. . . γιὰ νὰ πάρω καὶ τ' Ἀρτοφόριο. . . γιὰ νὰ τὸ κοινωνήσουμε καὶ δλα, κατὰ τὴν βάφτισι, τὸ παιδί.

—Ἐβαλεν εἰς μικρὸν δισσάκιον μίαν δεσμίδα μὲ τὰ παλαιά του ἀμφια, τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ μικρὸν Εὐχολόγιον, καὶ τὸ θυμιατόν.

—Ἐχω τὸ γαϊδουράκι, ἐπανέλαβε καὶ δευτέραν φοράνης συντέκνισσα. Φέρε νὰ τὰ φορτώσω, παπᾶ. Καβολικένεις καὶ ἀγιωσύνη σου.

—Βλέπουμε κουμπάρα, φόρτωσε τὰ ιερά, καὶ ὅς τὴν ἐκκλησία μὲ τὸ γαϊδουράκι.

—Η παπαδιά ἀνήσυχος τοὺς ἔβλεπεν ἀναχωροῦντας, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ ἔκφωνήσῃ παράπονον ἢ ἀντίφοησίν τινα, ἔκαμε τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν, καὶ εἶπε:

—Τουλόσον σ' θὰ τὸ βαφτίσης, κουμπάρα; . . . Τί κοίμα, ποῦ δὲν μπορῶ καὶ ἔγω νέρδω, νὰ γείνω νούνα.

—Ας είσαι καλά, συντέκνισσα, εἶπεν ἡ γοατα. Μοῦ ἔχεις βαφτίσει δυὸ παιδιά ἀπ' τὸ λαιμό σου, καὶ τὰ δυὸ ζοῦνε. . . Τόρα ἔγω θὰ κάμω τὴ νούνα.

—Ἐπήγαν μέχοι τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ, εἴτα ἔξεινησαν. Ο μικρὸς δεκαετῆς τοῦ παπᾶ εντυχῶς δὲν τοὺς είχε μυρισθῆ, ἐπειδὴ ἐπαιξεν ἔκεινην τὴν στιγμὴν τῆς χιονίσεως μαῖν μὲ ἄλλα παιδιά. Ἀλλως θὰ ἔτρεχε καπότιν τους, καὶ θὰ ἤθελε νὰ τοὺς συνοδεύσῃ εἰς τὴν ἐκδρομήν, μὲ δλον τὸ ψυχος καὶ τὰ χιόνια.

—Οταν ἐβγῆκαν εἰς τὰ Λειψάδια, ἔξω τοῦ χωρίου, ὁ ἥλιος ἔκλινε ταχὺς, μέσφ λευκῶν συννέφων, ἔλαμπαν τὰ χιόνια στὰ βουνά, ἐσφύριζεν ὁ ἀνεμος ἀνάμεσα στῆς κουμαριές καὶ τὰ σορίνια, δλα βαροφορτωμένα ἀπὸ χιόνια, δένδρα καὶ θάμνους καὶ χαμόκλαδα. Ἦκούετο ἐλαφρὸς υδροῦς χιόνος πιπτούσης ἐδῶ καὶ ἔκει. Τὸ δνάριον ἔπατε διὰ ἔπανω εἰς βαμβάκια στρωμένα, ἔτρεχεν, ἔτρεχε καὶ διαπάση ταῦτα καβάλλα. . . Ἐτρεχε καὶ συντέκνισσα διὰ διπίσω ἀπὸ τὴν οὐράνη, γνωρίζουσα μὲ ἔλαφρο τινα ἐπιφωνήματα καὶ μὲ μίαν βέργαν τὴν ὅποιαν ἔκρατει, νὰ κάμην τὸ μποζύγιον νὰ τρέχῃ.

—Ἐτοίκε τὸ χιόνι ὑπὸ τὰ βήματα. Ἐπήγαν ἀπὸ τὸν κάτω δρόμον, τὸ ρέμμα - ρέμμα, διπού δὲν είχε πάσι πολὺ τὸ χιόνι. Πλησίον εἰς τὸ ρέμμα τοῦ μικροῦ χειμάρρου, εἰς τὸ ἀμμόχωμα, τὸ χιόνι καθὼς ἔπιπτεν, ἔλυνε. Η συντέκνισσα ἔλεγεν:

—Ο Χριστὸς μαῖν μας!

—Ἐνόει πρῶτον τὸ Ἀγιον Ἀρτοφόριον, τὸ διπού διὰ παπᾶς είχε βάλη εἰς τὸν κόλπον του, εἴτα τὸ Ἀγιον Μύρον καὶ τὰ ιερὰ σύμβολα, Εναγρέλιον καὶ Σταυρόν. Σὰν ἀνηφόρισαν ἀπὸ τὸ ρέμμα, ἐπῆραν τὸν πλαγινὸν δρόμον, εἰς τὸ υπῆνεμον, διπού ἐπὶ μᾶλλον ἔτριζεν ὑπὸ τοὺς πόδας τὸ χιόνι. Πουλί δὲν ἐκελυδούσε, μόνον κρωμήδος κόρακος ἤκουσεν κάποιον, σιμά εἰς ἔνα βράχον προσκύπτοντα εἰς τὴν δόρυν τοῦ βούνου, μὲ μίαν σπηλιάν υποκάτω. Η συντέκνισσα ἔπανέλαβε Χριστὸς καὶ Παναγία.

—Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ κόρακος ἐσίγησε.

—Ἐφθασαν εἰς τὴν κορύφην τοῦ μικροῦ βούνου, ἐνύχτων. Χάσιμο φεγγαριοῦ. Ολύγα διστρά ἔλαμπον ἄνω, ἐντὸς ἔχνης, δις κοσμήματα εἰς πέπλον χρείας, καὶ τὰ χιόνια κάτω ἀντέλαμπον εἰς τὴν ἀστροφεγγιάν. Ἦκούθη μία φωνὴ ἀγιογάτου δηρηώδους. Η συντέκνισσα εἶπε τὸν ἀστέρα Χριστῷ. . . Καὶ πιστεύεις Αὔτῳ;

—Εἶπεν θλίγα λόγια ἀπὸ τὸ Πιστεύον, ἀλλὰ πλειότερα δινός της, δσα εἰξενούν. Τὰ λοιπὰ συνεπλήρωσεν διαρέεν.

—Συνεπάξω τῷ Χριστῷ;

—«Συνεπάξαμενος. . .

—«Συντάσσει τῷ Χριστῷ;». . . Καὶ πιστεύεις Αὔτῳ? —
—Καὶ ἡ μέρης τοῦ άσθματος εἶπε πάτερ! πάτερ!
—Ο λαρεὺς τῆς εἶπε νὰ στραφῇ ποδὲς τὰ εἰκονίσματα, διπού ἔκαμε κανδήλα μὲ μεγάλην φλόγα τῆς θρυαλλίδος.
—«Συντάσσει τῷ Χριστῷ;». . . Καὶ πιστεύεις Αὔτῳ?

—Εἶπεν θλίγα λόγια ἀπὸ τὸ Πιστεύον, ἀλλὰ πλειότερα δινός της, δσα εἰξενούν. Τὰ λοιπὰ συνεπλήρωσεν διαρέεν.
—Βαπτίζεται διούλος τοῦ Θεοῦ. . . Τὸ βρέφος ἔκλαυθιμήρισεν διλίγον, πλὴν ἀνέπτυνεν ἔλευθεριώτερον. Ἐπειτα «Σφρογής δωρεᾶς», ἀκολούθως «Οσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε», καὶ οἱ τρεῖς γυνοὶ περὶ τὴν κολυμβήθραν. Τελευταῖον «Οι ἔνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν»· έως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Αὕτη.

—Τέλος, διαπάση ἔπηρε τὸ Αρτοφόριον, ἀπὸ τὴν σανίδα τοῦ εἰλονοστασίου, διπού τὸ είχεν ἀποθέσει, καὶ μετέδωκεν εἰς τὸ νήπιον τὸ Σόμμα καὶ τὸ Αίμα τοῦ Χριστοῦ. Εἴτα ἔξεδύθη, σκεύασεν δλα τὰ ιερά του, ἐκάθισεν, εἶπε τὰς θιασιτέρας εὐχάς του, ἔφαγε δύο καὶ τρία ξηρὰ

σύκα, τὰ δποῖα προσεφέρμησαν, ἔπιεν δλίγον
φαΐσον ἀπὸ στέμφυλα, ἔργον τῶν χειρῶν τῆς
συντέκνισσας, καὶ ἀπῆλθε, δύο ὕδραις νύκτα, κα-
βάλλα πάλιν στὸ γαϊδουράκι, σύνοδευόμενος
τὴν φορὰν ταύτην ἀπὸ τὸν νεαρὸν βοσκόν, τὸν
νῦδον τῆς γραίας.

* *

Τρεῖς ἡμέρας ὑστερον, τὴν Τρίτην τὸ μεση-
μέρι, ἡ συντέκνισσα κατῆλθε καὶ πάλιν, μὲ
πρόσωπον κατηφρές.

Τὸ πατεῖον εἶχε ἀποθάνη.

— «Οπως πῆς ἡ ἀγιωσύνη σου, εἴπε.. νῦ-
τὸ βάλλωμε 'ς ἄγιο χῶμα;

— Εἶνε στὸν Παράδεισο πρίμα, δπον κι' δν
τὸ βάλλουμε, εἴπεν δ παπᾶς.

— Μὲ τὰ τσαρουχάκια του: συνεπλήρωσε
τὴν παροιμιώδη ἐκφραστιν ἡ παπαδιά.

— Δὲν εἶχε μεγαλώσῃ ἀκόμα γιὰ νὰ φο-
ρέσῃ τσαρουχάκια, εἴπεν δ παπᾶ - Βαγγέλης.
Εἰς τὸν κῆπον τῆς 'Εδὲμ δὲν ἔχει ἀγκάθια καὶ
τριβόλια, καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ πάγῃ καὶ ξυ-
πόλητος.

Εἶτα ἐπέφερεν:

— «Ἄς εἶνε, συντέκνισσα. Θάρρῳ νὰ τὸ
θάψω.

Ο παπᾶς ἐκαβαλίκεψε καὶ πάλιν εἰς τὸ δ-
νάριον. 'Ητο ἡμέρα, τὴν φορὰν ταύτην. Τὰ
χιόνια δὲν εἶχαν λιώσει, ἀλλ' ἡτο νηνεμία, καὶ
μᾶλλον γλύκα.

Τὴν φορὰν δμως αὐτῆν, ἥκαλούμησε καὶ δ
μικρὸς νῦδος τὸν παπᾶ.

Δὲν ἡμπόρεσαν νὰ τὸν γελάσουν, δπως τὴν
ἄλλην φοράν. 'Αμα εἶδε τὴν συντέκνισσαν νὰ
ἔρχεται, ἐκατάλαβε πῶς κάτι τοέχει, κι' ἐκβλ-
λησεν ἔκει, εἰς τὴν πόρταν τῆς οἰκίας, εἰς
τὴν σκάλαν, δπον ἥκουσε τὴν εἰδῆσιν τῆς
γραίας.

Τὸ παπαδόπαιδον, μικρὸν μαθήταριον δέκα
ἡ ἔνδεκα χρόνων, ἥτο πολὺ περίεργον καὶ ἐπί-
μονον πλάσμα. 'Επέμενε ν' ἀκολουθῇ «τὸν
παπᾶ του» παντοῦ, εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐ-
ξοχήν, εἰς χαράν καὶ εἰς λύτρην, εἰς ζωντανὰ
κι' ἀποθαμένα. 'Ανέβησαν τὸν ἀνίκροδον. Ο
ἥλιος ἀγχίζε νὰ λυώνῃ τὰ χιόνια. Μικρὸς πο-
λυρροχθός χείμαρρος ἐσχηματίζετο παντοῦ δ-

που χαράδρα καὶ μικρὰ κοιλάς. Μετ' ὅλιγον
ἔφθασαν εἰς τὸ καλύβι, δπον μία λεχώνα μῆ-
τηρ ποιμενὶς ἔκλαιε τὸ ἀγοράκι της, τὸ δποῖον
δὲν εἶχε προφθάσει νὰ θηλάσῃ.

Τὸ μικρὸν γήπιον εἶχε ζήσει πέντε ἡμέρας
εἰς τὸν κόσμον, ἐν μέσω χιόνων καὶ παγετῶν.
Ο παπᾶς ἔφρεσε τὸ ἐπιτροχήλι, καὶ ἀρχισε
τὴν ἀκολουθίαν τῶν νηπίων. «Τῶν τοῦ κό-
σμου, ἡδέων, ἀναρπασθὲν ἀγευστὸν... . 'Ἐρδας
τοῖς Ἀποστόλοις ἀφετε τὰ παιδιά ἵνα ἔχων-
ται πρός με... . » «Οὐδέν ἐστι πατρὸς συμ-
παθέστερον. οὐδέν ἐστι μητρὸς ἀθλιώτερον... . »

— Οπου δ μικρὸς νῦδος τὸν παπᾶ, δστις ἐκβ-
ταῖεν ἀνάλγητος τὸ μικρὸν νεκρὸν σῶμα, ἡ-
ρώτησεν ἀκαίδως τὸν πατέρα του.

— «Παπᾶ», γιατὶ λές «μητρὸς ἀθλιώτερον»,
καὶ δὲν λές «συμπαθέστερον», δπως καὶ γιὰ
τὸν πατέρα;

— Ο ιερεὺς ἀρχισε τὰ τελευταῖα τροπάρια,
τοῦ Ἀσπασμοῦ. «Ω! Τίς μὴ ψηνήσει τέκνον
μου... . δτι βρέφος ἀωρον, ἐκ μητρικῶν ἀγ-
καλῶν, ωσπερ στρουθίον ἐπέτασας... . Ω τέ-
κνόν, τίς ποτε μὴ στενάξει βλέπων σου τὸ
πρόσωπον εῦμάραντον, τὸ ποὶν ὃς ρόδον τε-
πνόν!... . »

Καὶ πάλιν τὸ παπαδόπαιδον, καθὼς ἐκρά-
τει τὸ Ἀγιασματάριον, κι' ἐμιουρμούριζε τὰς
λέξεις μαζὶν μὲ τὸν πατέρα του, δὲν ἐκρατήθη
νὰ ἐρωτήσῃ.

— Γιατὶ, παπᾶ, πεθαίνουν τὰ μικρὰ παι-
δάκια;

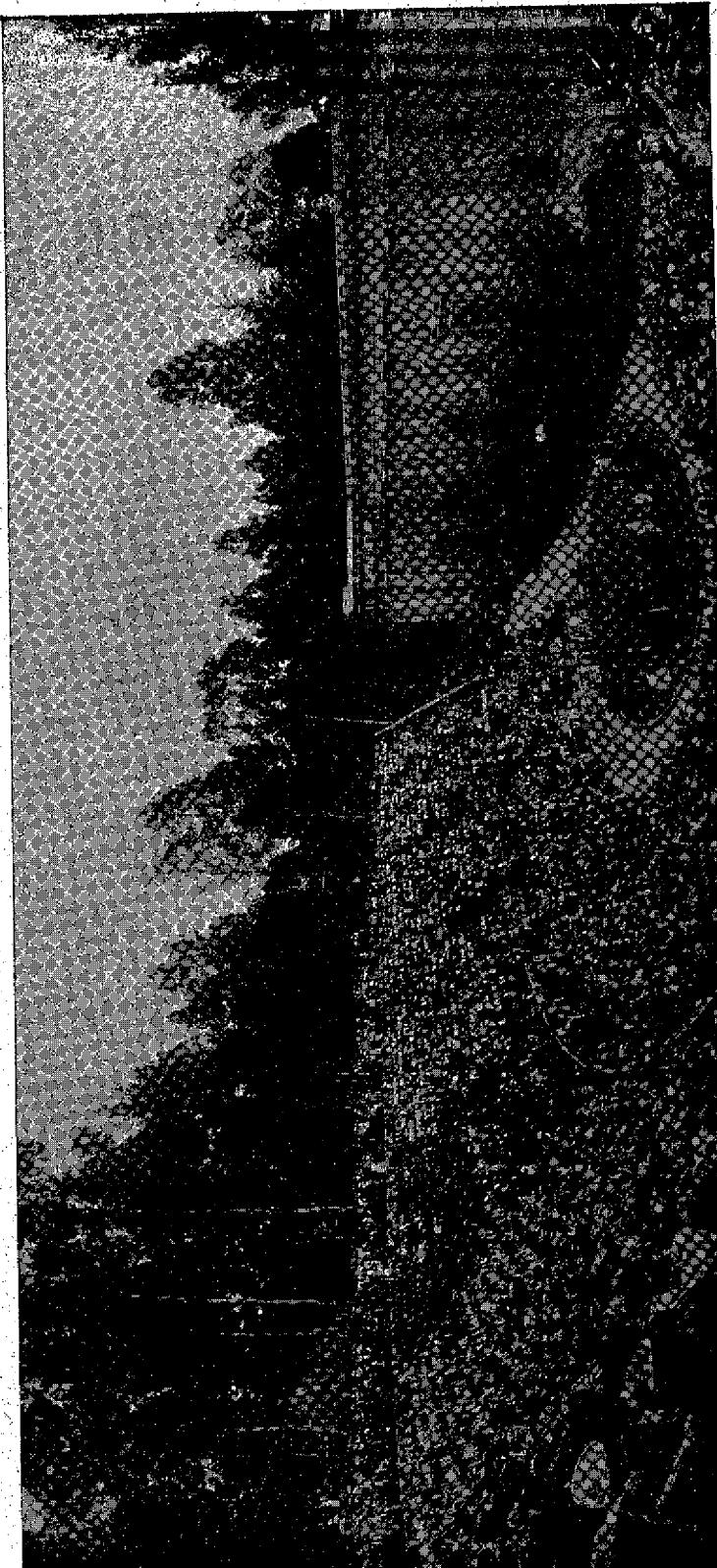
— Ως ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ἐπῆλθε τὸ
τελευταῖον τροπάριον, τὸ «Δόξα».

— «Ἀλγος τοῦ Ἄδαμ ἔχοηματίσεν ἡ τοῦ ξύ-
λου ἀπόγενοις πάλαι ἐν 'Εδέμ... . δι' αὐτοῦ
γιῷ εἰσῆλθεν δι' θάνατος, παγγενῆ κατεσθίων
τὸν ἀνθρωπον... . »

Εἶτα ἡ ἐκφορὰ ἔγεινεν ἔξω τοῦ ναΐσκου τῶν
Ταξιαρχῶν. 'Η γραία, ἡ συντέκνισσα, ἐκράτει
τὸ μικρὸν πρόσωπον φέρετρον, ἐν εἴδει λίκνου.

Ο ιερεὺς, μὲ μαχαιρίδιον ἐχάραξεν ἐπάνω εἰς
ἔνα κεραμίδι σταυροειδῶς **ΙΣΧΣ ΝΙΚΑ**. «Εἶτα Γῆ
ει καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσει», καὶ τὰ λοιπά. Τὸ μι-
κρὸν πλάσμα κατῆλθε νὰ κοιμηθῇ τὸν χρόνιον
ύπνον ύποκάτω ἀπὸ τὰς χιόνιας.

A. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΘΕΤΙΚΟΝ ΤΗΕ ΚΑΛΟΦΟΡΝΙΑΝ

Η ΓΑΤΑ ΠΟΥ ΠΑΕΙ ΟΛΟΜΟΝΑΧΗ

Διήγημα

Πρόσεξε, ἄκουσε, τέντωσε καλὰ τ' αὐτιά σου, γιατὶ αὐτὸς ποῦ θὰ σου είπω, δὲ πολυαγαπημένη, ἔγινε, συνέβηκε στὸ χρόνια ποῦ τὰ ξῶα τὰ ἡμέρα ήταν ἀκόμη ἄγρια, 'Αλλὰ τὸ πειδόγριο ἀπὸ δύο ἡταν ἡ Γάτα. 'Επήγαινε δλομόναχη καὶ δλα τὰ μέρη ἡταν τὸ ἵδιο γι' αὐτήν.

Φυσικὰ δὲ Ἀνδρας ἡταν καὶ αὐτὸς ἄγριος, Τόσῳ ἄγριος, ποῦ ἡταν φρίκη. Δὲν ἀρχισε νὰ ἡμερεύῃ παρὰ μόνον ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ ἀπήντησε τὴν Γυναῖκα.

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο, ἀγάπη μου, ἔφαγαν κρέας ἄγριου προβάτου ψημένο ἐπάνω σὲ πυρωμένα λιθάρια. 'Επειτα δὲ Ἀνδρας, κατευχαριστημένος, ἀποκοιμήθηκε κοντά στὴν φωτιὰ ἀλλὰ ἡ Γυναῖκα ἔμεινε ἔξυπνη καὶ ἔχτενιζε τὰ μαλλιά τῆς ἔπειτα ἔβαλε περισσότερα ξύλα στὴν φωτιὰ καὶ ἔκαμε μάγια. 'Ηταν τὰ πρῶτα μάγια ποῦ ἔγιναν στὴ γῆ.

Πέρα μακριά, στὸν νοτισμένο λόγγο, δὲ Σκύλος δὲ ἄγριος ἐτέντωσε τὰ φρυνθύνια τοῦ καὶ ἀρχισε νὰ μυρίζεται τὴν μυρωδιὰ τοῦ ψητοῦ πρόβειου κρέατος, καὶ εἶπε. «Θὰ πάω νὰ ἴδω σὸν καλὸ μοῦ φαίνεται γάτα, ἔλα καὶ σύ.» — «Ἀμδέ! τοῦ εἶπε ἡ γάτα! 'Εγω εἶμαι ἡ γάτα ποῦ πάει δλομόναχη καὶ δλα τὰ μέρη εἶνε τὸ ἵδιο γιὰ μένα. Δὲν ἔρχομαι.» «Ωστε λοιπὸν μαζί μας, πάει πειὰ» εἶπε δὲ σκύλος δὲ ἄγριος καὶ ἔφυγε τρέχων.

Δὲν εἶχε προχωρήσει πολὺ, καὶ ἡ γάτα εἶπε μὲ τὸν νοῦ τῆς: «δλα τὰ μέρη εἶνε τὸ ἵδιο γιὰ μένα. Γιατὶ τόχα νὰ μήν πάω καὶ ἔγω, νὰ ἴδω, νὰ φύω μιὰ ματιὰ καὶ ἔπειτα, δταν θελήσω, νὰ φύω;» Νὰ γιατὶ, ἥσυχα, ἥσυχα καὶ μαλακά, ἔπηρε τὸ κατόπι τὸν σκύλο τὸν ἄγριο καὶ ἐκρύφθηκε γιὰ ν' ἀκούσῃ καλλίτερα.

«Οταν δὲ σκύλος δὲ ἄγριος ἔφθασε στὸ ἀνοιγμα τῆς σπηλιᾶς, ἀνασήκωσε μὲ τὸ κεφάλι τοῦ τὸ τομάρι τοῦ ἀλόγου τοῦ ἄγριου καὶ ἔμυρισθηκε τὴν νόστιμη μυρουδιὰ τοῦ ψητοῦ πρόβειου κρέατος, καὶ ἡ Γυναῖκα μὲ τὸ μάτι ἐπάνω στὸ ψητὸ μερί, τὸν ἀκούσει καὶ ἔγέλασε καὶ εἶπε: «Ἐχομει καὶ λέμε ξανα 'ἄγριόπαιδο τοῦ ἄγριολογγού, τί θέλεις καλέ;» Τὸ ἄγριο πουλάρι εἶπε. «Ω ἔχθρά μου, γυναῖκα τοῦ ἔχθρου μου, ποῦ εἶνε δὲ ἄγριος σκύλος;» «Ἄγριόπαιδο τοῦ ἄγριολογγού, δὲν ἥλθες γιὰ τὸν ἄγριο σκύλο, ἀλλὰ γιὰ τὸ ἄχυρο ποῦ ἔχει καλὴ μυρωδιά.» Καὶ τὸ

ἄγριο πουλάρι ποῦ ἔσκονταφτε πατῶντας τὴν μακριὰ τοῦ χαίτη εἶπε: «'Αλήθεια. Δός μου νὰ φάω αὐτό.»

Ἡ γυναῖκα εἶπε: «'Αγριόπαιδο τοῦ ἄγριολογγού, σκύψε τὸ κεφάλι καὶ πέρασε τὸ δῶρο ποῦ σου χαρίζω· μόνον ἔτσι θὰ τρως τὸ μαγικὸ ἄχυρο τρεῖς φοραίς τὴν ἡμέρα.»

Τὸ ἄγριο πουλάρι ἔσκυψε τὸ κεφάλι καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ ἐπέρασε τὸ πέτσινο καπιτσοῦ καὶ τὸ ἄγριο πουλάρι εἶπε: «Ω κινδά μου, γυναῖκα τοῦ ἔχθρου μου, δός μου ἄλλο ξανα.»

«'Αγριόπαιδο τοῦ ἄγριολογγού, βοήθα τὸν ἄνδρα μου στὸ κυνῆγι τὴν ἡμέρα καὶ κάθου φύλαγε τὴν σπηλιά μας αὐτὴ τὸ βράδυ, καὶ σου δίνω κόπια λόγγο.»

«Α», εἶπεν ἡ γάτα ποῦ ἀκούει, «τί ὅμινο πουλάρι!» Καὶ ἐπῆρε πάλι τὸν νοτισμένο δρόμο τοῦ ἄγριου λόγγου, καὶ ἔκουνοῦσε τὴν οὐρὰ καὶ ἐπήγαινε δλομόναχη. 'Αλλὰ δὲν εἶπε τίποτε σὲ κανένα.

Τὴν ἄλλην ἡμέρα μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ γιὰ νὰ μὴ μπερδεύωνται τὰ κέρατά της στὸ ἄγριοδενδρα, ἡ ἄγρια Ἀγελάδα ἥρθε στὴ σπηλιὰ καὶ ἀπὸ πίσω της ἥρθε ἡ γάτα, κρυφὰ καθὼς καὶ πρῶτα καὶ δλα ἔγιναν ἀπαράλλακτα δύος καὶ πρῶτα... Τὴν ἄλλην ἡμέρα ἡ γάτα ἐπερίμενε νὰ ἴδη ἀν κανένα ἄλλο ὄγριο ζώο θὰ ἐπηγανε στὴ σπηλιά, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἔκουνηθηκε στὸν νοτισμένο δρόμο τοῦ ἄγριολογγού τότε ἡ γάτα ἐπῆρε μονάχη τῆς καὶ εἶδε τὴν Γυναῖκα ποῦ ἀρμεγε τὴν ἀγελάδα καὶ εἶδε τὴ λάριψη τῆς φωτιᾶς μέσα στὴ σπηλιά καὶ ἔμρισε τὴ μυρωδιὰ ποῦ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ ζεστό καὶ ἀστρο γάλα.

Ἡ γυναῖκα ἔγέλασε καὶ εἶπε: «'Αγριόπαιδο τοῦ ἄγριολογγού, γύρισε στὸ λόγγο, ἀπὸ ἔκει ποῦ μᾶς ἥρθες, δὲν χρειαζόμενα πειὰ στὴ σπηλιά μας οὔτε φίλους, οὔτε δούλους.» Η γάτα εἶπε: «Δὲν εἶμαι φίλος καὶ δὲν εἶμαι δούλος. Εἶμαι ἡ Γάτα ποῦ πάω δλομόναχη καὶ θέλω νὰ μπῶ μέσα στὴ σπηλιά σας.» — Η γυναῖκα εἶπε. «Τότε γιατὶ δὲν ἥρθες τὸ πρῶτο βράδυ μαζί μὲ τὸν πρῶτο φίλο;» — Η γάτα ἔθυμωσε πολὺ καὶ εἶπε: «Λοιπὸν δὲ ἄγριος σκύλος ἥρθε καὶ σᾶς τὰ ἐπρόφτασε;»

Τότε ἡ γυναῖκα ἔγέλασε καὶ εἶπε. «Είσαι ἡ γάτα ποῦ πηγαίνει μοναχή της καὶ δλα τὰ μέρη εἶνε τὸ ἵδιο γιὰ σένα. Δὲν εἶσαι οὔτε φίλος, οὔτε δούλος. Τὸ εἶπες μοναχή σου. Φύγε λοιπὸν ἀφοῦ δλα τὰ μέρη εἶνε τὸ ἵδιο, φύγε ἀπὸ δὲδώ καὶ πήγαινε δπου θέλεις.»

Τότε ἡ γάτα ἔκαμψθηκε πῶς μετανοοῦσε καὶ εἶπε. «Είσαι πολὺ φρόνιμη καὶ πολὺ ωραία. Δὲν πρέπει νὰ βλάψῃς οὔτε καὶ μία γάτα.»

Ἡ γυναῖκα ἀποκρίθηκε. «'Ηξευρα δτι ἡ μουν φρόνιμη, ἀλλὰ δτι ἡμουν ωραία δὲν τὸ

ἡξευρα. «Εστω, θὰ κάνωμε μιὰ συμφωνία. Μιὰ φορὰ δὲν σ' ἐπαινέσω, μπορεῖς νὰ μπῆς μέσο στὴ σπηλιά.» — Καὶ ἀν μ' ἐπαινέσῃς δυὸ φοραίς, ἔρωτησε ἡ γάτα.» — «Αὐτὸ δὲν θὰ γίνη ποτέ, εἶπεν ἡ γυναῖκα, ἀλλὰ ἀν σ' ἐπαινέσω δύο φοραίς, μπορεῖς νὰ καθίσῃς κοντὰ στὴ φωτιὰ μέσο στὴ σπηλιά.» — «Καὶ ἀν μ' ἐπαινέσῃς τοεῖς φοραίς; ἔρωτησεν ἡ γάτα. «Ποτὲ αὐτὸ δὲν θὰ γίνη!» εἶπεν ἡ γυναῖκα, «ἀλλ' ἀν σ' ἐπαινέσω τοεῖς φοραίς, μπορεῖς νὰ πίνης τὸ ζεστό καὶ ἀσπρο γάλα τοεῖς φοραίς τὴν ἡμέρα δσφ ζοῦμε.» Τότε ἡ γάτα ἔκαμπούριασε τὴν ράχη της καὶ εἶπε. «Τὸ τομάρι τοῦ ἄγριολογγού. Μόνη τὸν νοτισμένο δρόμο τοῦ ἄγριολογγού. Μόνη ἡ νυχτερίδα ἡ δποία ἔκρεμετο μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω μέσα στὴ σπηλιά, ηξερε ποῦ ἡταν κρύμμενη, καὶ κάθε βράδυ, ἔχονταν πετῶντας καὶ τῆς ἔφερνε νέα.

«Ενα βράδυ η νυχτερίδα εἶπε: «Εἰνε ένα μωρὸ μέσο στὴ σπηλιά. Εἰνε νεόφερτο, φοδοκύκινο καὶ παχύουλο καὶ η γυναῖκα τὸ ἀγαπᾶ σὰν τὰ μάτια της.» «Α!» εἶπεν ἡ γάτα ποῦ ἡταν ςλη προσοχή: «καὶ τὸ μωρὸ τί ἀγαπᾶ;» «'Αγαπᾶ κάθε τι μαλακό, ἀπαλό, γαργαλιστικό. Τὸ ἀρέσει νὰ κρατῇ κάτι τι ζεστὸ στὴν ἀγκαλιά του δταν κοιμᾶται. Τὸν ἀρέσει νὰ ταίζειν μαζί του. Τὸν ἀρέσει δι' αντά.»

«Α! εἶπεν ἡ γάτα ποῦ ἡταν ςλη αὐτιά, τότε λοιπὸν ἡλθε ἡ ωραία μου.»

Τὸ ἄλλο βράδυ ἡ γάτα ἐπῆρε τὸν νοτισμένο δρόμο τοῦ ἄγριολογγού, καὶ ἔκρυφθηκε κοντὰ στὸ ἀνοιγμα τῆς σπηλιᾶς ἔως τὸ πρωὶ ποῦ δὲν ἀνδρας, τὸ ἀλογο καὶ δὲν σκύλος, ξεκίνησεν γιὰ τὸ πρωὶ καὶ ἔκρυψθηκε γιὰ τὸ πρωὶ καὶ τὸ μωρὸ ἔκλαιε καὶ τὴν ἔμποδίζεις νὰ ἔργασθη. Δι' αυτὸ τὸ ἔβγαλε ἔξω ἀπὸ τὴν σπηλιά, καὶ τοῦ ἔδωκε μιὰ κολιφτα γαλάτια γιὰ παίζει. 'Αλλὰ τὸ μωρὸ ἔξακολούθησε νὰ κλαίῃ.

Τότε ἡ γυναῖκα ἔγέλασε καὶ εἶπε. «Είσαι ἡ γάτα ποῦ πηγαίνει μοναχή της καὶ δλα τὰ μέρη εἶνε τὸ ἵδιο γιὰ σένα. Δὲν εἶσαι οὔτε φίλος, οὔτε δούλος. Τὸ πρωὶ καὶ τὸ μωρὸ ἔκλαιε καὶ τὴν ἔμποδίζεις νὰ παίζει. Τότε ἡ γάτα ἔκαμψθηκε πῶς μετανοοῦσε καὶ εἶπε. «Είσαι πολὺ φρόνιμη καὶ πολὺ ωραία. Δὲν πρέπει νὰ βλάψῃς μιὰ γάτα.»

Τότε ἡ γυναῖκα ἔκαμψθηκε πῶς μετανοοῦσε καὶ εἶπε. «Είσαι πολὺ φρόνιμη καὶ πολὺ ωραία. Δὲν πρέπει νὰ βλάψῃς μιὰ γάτα.»

ρίδα ποῦ ἐκρέμετο μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω μέσα 'στη σπηλιά, εἶπε: « Ω κυρά μου, ἔνα ἀγριόταπιδο τοῦ ἀγριού γογγοῦ εἰνε ἔξω καὶ πάζει χαριτωμένα μὲ τὸ μωρό σου. »

« Εὐλογημένο νὰ είνε δόπως καὶ ἀν τὸ λένε, εἶπεν ἡ γυναῖκα καὶ ἐσηκώθηκε ἐπάνω, « εἰχα πολλὴ ἐργασία σῆμερα καὶ μὲ εὐκόλων. »

Στὴ στιγμὴ καὶ 'στὸ λεπτό, ἀγάπη μου, τὸ τομάρι τοῦ ἀλόγου ποῦ ἐκρέμετο μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω μπροστὰ στὸ ἄνοιγμα τῆς σπηλιᾶς ἔπειτα... γιατὶ ἐνδυμήθηκε τῇ συμφωνίᾳ ποῦ εἶχε κάμει ἡ γυναῖκα μὲ τὴν γάτα καὶ δταν ἡ γυναῖκα ἐπῆγε γιὰ νὰ τὸ ξανακρεμάσῃ,—ἀλήθεια, ἔτσι καθὼς τὸ λέω,—νὰ ἡ γάτα θρονιασμένη κοντὰ 'στη φωτιά.

Λέει ἡ γάτα. « Εγὼ εἶμαι, γιατὶ μ' ἐπαινεσσες, καὶ ἀπὸ τῶρα καὶ ἐμπρὸς ἡμιπρῶν νὰ μείνω 'στη σπηλιά γιὰ πάντα. Ως τόσῳ εἶμαι ἡ γάτα ποῦ πάσι δλομόναχη καὶ δλα τὰ μέρη εἶνε τὸ ἴδιο γι' αὐτὴν. »

**

Τῆς γυναικας πολὺ τῆς κακοφάνηκε καὶ ἐσφιέτε τὰ χεῖλη καὶ ἐπῆρε τὴν ρόκα τῆς καὶ ἀρχισε νὰ γνέθῃ. « Άλλα τὸ μωρὸ ἔλλαε ποῦ ἡ γάτα εἶχε φύγει καὶ ἡ γυναικα δὲν κατώρθωνε πλέον νὰ τὸ κάμη νὰ ησυχάσῃ. Εἶπε ἡ γάτα: « Πάρε τὴ μιὰ ἀκοὴ τοῦ νήματος ποῦ γνέθεις, δέσε σὲ μιὰ μικρὴ ρόκα καὶ ἀφησέ την ἐπειτα νὰ κυλέται κατὰ γῆς καὶ θὰ σου δεῖξω ἐγὼ κατὶ μάγια ποῦ θὰ κάμουν τὸ μωρό σου νὰ γελῇ τόσῳ δυνατὰ δσφ τόρα κλαίει. » « Θὰ τὸ κάμω,» εἶπεν ἡ γυναικα, γιατὶ ἀπόκαμα πεισ, ἄλλα δὲν θὰ σ' ἐπαινέω. » Ήδεσε τὸ νῆμα σὲ μιὰ μικρὴ ρόκα καὶ τὴν ἀφησε νὰ κυλέται κατὰ γῆς τότε ἡ γάτα ἀρχισε νὰ τὴν κυνηγᾷ καὶ νὰ τὴν σπρώχνῃ μὲ τὸ πόδι της, καὶ νὰ πέφτῃ ἀνάσκελα καὶ νὰ τὴν τινάζῃ ἀπὸ τὸν της ἔως ποῦ τὸ μωρὸ ἐγέλασε τόσῳ δυνατὰ δσφ εἶχε κλάψη καὶ ἐπαίξε τόσφ πολὺ ὥστε ἀπόκαμε πεισ καὶ ἐγνυε νὰ κοιμηθῇ μὲ τὴν γάτα 'στὴν ἀγκαλιά του.

« Τόρα», εἶπεν ἡ γάτα « θὰ νανουρίσω τὸ μωρὸ μ' ἔνα νανούρισμα ποῦ δὲν θὰ τὸ ἀφίσῃ νὰ ξυπνήσῃ μιὰ ὀλόκληρη ὡρα. » Καὶ ἀρχισε νὰ νιασινούμῃ πολὺ ψηλά, γλυκά, γλυκά, πολὺ ψηλά ἔως ποῦ τὸ μωρὸ ἀποκοιμήθηκε. Η γυναικα ἔχαμογέλασε καὶ εἶπε. « Μιὰ χαρὰ τὰ κατάφερες. Εἶσαι πολὺ ἐπιτήδεια γάτα. »

Στὴ στιγμὴ καὶ 'στὸ λεπτό, ἀγάπη μου, δ καπνὸς τῆς φωτιᾶς στὸ βάθος τῆς σπηλιᾶς κα-

τέβηκε δσὰν σύννεφο ἀπὸ τὸν πάνω... γιατὶ ἐνδυμήθηκε τῇ συμφωνίᾳ ποῦ ἐκαμεὶ ἡ γυναικα μὲ τὴν γάτα καὶ δταν τὸ σύννεφο διαλύθηκε, εἰνε ἀλήθεια, ἔτσι καθὼς τὸ λέω, νὰ ἡ γάτα θρονιασμένη κοντὰ 'στη φωτιά.

Λέει ἡ γάτα. « Εγὼ εἶμαι γιατὶ είνε ἡ δεύτερη φορὰ ποῦ μ' ἐπαίνεσες, καὶ τόρα ἔχω δικαίωμα νὰ καθήσω κοντὰ 'στη φωτιά ποῦ ζεσταίνει, καὶ νὰ καθήσω γιὰ πάντα. Ως τόσῳ εἶμαι ἡ γάτα ποῦ πραίνει μοναχὴ της, καὶ δλα τὰ μέρη εἶνε τὸ ἴδιο γι' αὐτὴν. »

Τότε τῆς γυναικας τῆς κακοφάνηκε πολὺ καὶ ἀρχισε νὰ κάνῃ μάγια γιὰ νὰ μὴν ἐπαινέσῃ τοίτη φορὰ τὴν γάτα. « Ήταν μάγια μυστικά, καὶ σὲ λίγο ἔγινε τέτοια ησυχία μέσα 'στη σπηλιά ποῦ ἔνα τόσο δά, μὰ τόσο δὰ ποντικάκι ἐβγήκε ἀπὸ μιὰ σκοτεινή τρύπα καὶ δρχισε νὰ τρέχῃ μέσ' τὴ σπηλιά. « Ω ἐχθρός μου, γυναικα τοῦ ἐχθροῦ μου καὶ μητέρα τοῦ ἐχθροῦ μου,» εἶπεν ἡ γάτα, « τὸ ποντικάκι αντὸν εἶνε γιὰ τὰ μάγια ποῦ κάνεις; »

« Ω! Ω! Α! βοήθεια! » Οχι βέβαια, εἶπε ἡ γυναικα καὶ ἀρφησε νὰ πέσῃ τὸ κόκκαλο τοῦ μεριοῦ καὶ ἐπήδησε ἐπάνω σ' ἔνα σκαμνὶ μπροστά στὴ φωτιά καὶ ἀνεσήκωνε τὰ μαλλιά τῆς δπως δπως ἀπὸ φόρο μὴ ἀνεβῇ ἀπὸ αὐτὰ ἐπάνω τὸ ποντίκι. « Α! » εἶπε ἡ γάτα ποῦ ἀνοιξε τέσσερα τὰ μάτια της. « Ωστε τὸ ποντίκι δὲν θὰ μοῦ κάμη κακὸ ἀν τὸ φάω; »

« Οχι, εἶπε ἡ γυναικα φάγε το γρήγορα καὶ θὰ σου χωστῷ αἰώνια χάρι. » Η γάτα μὲ ἔνα πήδημα ἐπιασε καὶ κατάπιε τὸ ποντίκι. Τότε ἡ γυναικα εἶπε. « Σ' εὐχαριστῶ παραπολύ. Κι' αντὸς δ πρῶτος φίλος δὲν πιάνει μὲ τόση γοηγοδά τὰ ποντίκια. Θὰ εἶσαι πολὺ ἐπιτήδεια. »

Στὴ στιγμὴ καὶ 'στὸ λεπτό, ἀγάπη μου, τὸ ἀγγεῖο μὲ τὸ γάλα ποῦ ἔφρανονταν ἐμπρὸς στὴ φωτιά ἐφράγμισε σὲ δυό... γιατὶ ἐνδυμήθηκε τῇ συμφωνίᾳ ποῦ ἡ γυναικα εἶχε κάμει μὲ τὴν γάτα καὶ δταν ἡ γυναικα ἐπήδησε κατὼ ἀπὸ τὸ σκαμνὶ—ἀλήθεια ἔτσι καθὼς τὸ λέω,—νὰ ἡ γάτα ποῦ ἔπινε τὸ ζεστὸ καὶ δσπρο γάλα ποῦ εἶχε μείνη σ' ἔνα κομμάτι ἀπὸ τὸ ἀγγεῖο. Λέει ἡ γάτα. « Εγὼ εἶμαι. Γιατὶ μ' ἐπαινεσσες τρεῖς φοραῖς καὶ τόρα μπορῶ νὰ πίνω τὸ ζεστὸ καὶ δσπρο γάλα τρεῖς φοραῖς τὴν ημέρα δσφ ζοῦμε. Ως τόσῳ εἶμαι πάντα ἡ γάτα ποῦ πάσι δλομόναχη καὶ δλα τὰ μέρη εἶνε τὸ ἴδιο γι' αὐτὴν. »

Τότε ἡ γυναικα ἔγέλασε καὶ ἔβαλε ἐμπρὸς στὴν γάτα ἔνα τσανάκι ζεστὸ μὲ δσπρο γάλα. Μετάφρ. Χρ. Θ. Δαραλέην. RUDYARD KIPLING

KNUT HAMSUN

ΠΑΝ*

Μνθιστόρημα

IA

Τὴν νύκτα ἀκούσα μέσα στὸν ὑπνο μου τὸν Αἴσωπο, ποῦ στραμίκε ἀπὸ τὴν γωνιὰ καὶ γχρίνιαζε. Ισα-ΐσα ποῦ δνειρεύμον πῶς ήμοργ στὸ κυνῆγι. Τὸ σιγαλὸ γανγίσμα ταίριαζε μὲ τὸν νερόμυλο, στὸν μεγάλο δρόμο, καὶ στὸ καλύβι ἀκόμα. « Όπου τῆς ἔλεγα, ἐρχότανε. « Καλημέρα! » μοῦ φωνάζε πρώτη καὶ τῆς ἀπαντούσα : « Καλημέρα! »

— Εἶσαι χαρούμενος σήμερα, τραγουδᾶς, μούλεγε, μὲ στίθες στὰ μάτια.

— Ναί, εἶμαι χαρούμενος. Έκει στὸν ὄμο σου ἔχεις ἔνα σημάδι ἀπὸ σκόνη, ἀπὸ λάσπηδεν ξέων ἀπὸ τί. Αφισέ με νὰ τὸ φιλήσω. . . Ναί, ἀφισέ με. « Ο, τι είνε δικό σου, δτι ἔχεις στὸ κορμί σου, τὸ δγατῶν. Χάνω τὸν νοῦ μου γιὰ σένα. Δὲν ἐκοιμήθηκα δλη τὴ νύκτα.

Καὶ ἦταν ἀλήθεια: ήσαν νύκτες ποῦ δὲν ἐκοιμώμον καθόλου.

Επερπατούσαμε δ ἔνας στὸ πλευρὸ τοῦ ἄλλου, στὸν μεγάλο δρόμο:

— Τί ίδεας ἔχεις γιὰ μένα; μ' ἐφωτίζες. Είμαι δπως μὲ θέλεις; Σου φαίνομαι φλύαρη; . . . « Οχι; . . . Πέρ μου τὴν ίδεα σου. Κάποιες ἔχω τὸ προσαίσθημα πῶς δὲν θὰ βγῆ σὲ καλό.

— Τί πρᾶγμα δὲν θὰ βγῆ σὲ καλό;

— Νά, σ' ἐμάς, δὲν θὰ μᾶς βγῆ σὲ καλό. Θέλεις πίστευσέ το, θέλεις δχι, κάτι μὲ κρυνόντας τὴν γάντια σὲ την πάτητα.

— Αλλαξε χρῶμα καὶ μούπιασε τὸ χέρι, χωρὶς νὰ πῆ τίποτε. Τὴν ἐκύταξα στὰ μάτια.

— Μήπως είσαστε σεῖς;

— Νά, εἶπε, καὶ ἀκούμπησε ἀπάνω μου. Δὲν πιστεύω νὰ σᾶς ξύπνησα, περπατούσα σιγά-σιγά. Εγώ ήμοιν. « Ήθελα νὰ σᾶς ξανα-ίδω, . . . Εἶμαι ἐφωτευμένη μαζί σας.

IB

Καθεμέρα, νάι, καθεμέρα, τὴν ἀντάμωνα. Τί νὰ τὸ κρύψω; Μοῦ ἀρεσε νὰ τὴ βλέπω, ή καρδιά μου ἔκανε φτερά. Δυὸ χρόνια πέρασαν ἀπὸ τὸτε καὶ πάντα τὸ συλλογίζομαι. Αὐτὴ ἡ

Ἐκείνη μοῦ ξεφεύγει, ἔγω τὴν πτυτῶ δυνατά, ἔτσι γιὰ νὰ χρωταέψω, καὶ τὴν ἐρωτῶ μὲ γέλια, ἀν τῆς ἀρέση.

— « Αχ! δχι! . . . » Αφισέ τῆς εὐγένειες. Μή μοῦ κτυπάς της πλάτες!

Αὐτὴ ἡ φούσις! . . . Τέ τόνος ἀπελπισίας σ' αὐτὰ λόγια: « Αφισέ τῆς εὐγένειες...! »

Προχωρήσαμε στὸν μεγάλο δρόμο. Θὰ τὴν πειράξῃ τάχα νὰ τῆς είπω ἔνα χωρατό; « Ας ίδοιμε. Τῆς διηγοῦμαι:

* Ιδε σελ. 54.

— θυμάσαι; — καὶ τὰ φύλαξα. Ὁ πατέρας μου ἔφυγε χθὲς τὴν νύκτα, γι' αὐτὸν δὲν ἦλθα: εἶχα τῆς ἑτοίμασί του ταξειδιού. Ἡξερα πῶς μὲ περιμένεις ἐδῶ καὶ, ἐκεῖ ποῦ ἑτοίμαζα τὰ πράγματά του, ὅλο ἔκλαια.

Δύο νύχτες εἶχαν περάσει δύως. Τί ἔκανε τὴν πρώτη νύκτα; Καὶ γιατὶ δὲν ἔλαπτε στὰ μάτια τῆς ή ἴδια χαρὰ σὰν καὶ ἄλλοτε;

Μιὰ ὥρα πέρασε. Ὁ μελισσοφάγος σώπασε. Τὸ δάσος ἔμεινε βουβό καὶ ἀκίνητο. Μὰ ὅχι, τίποτε δὲν ἐτάρασσε τὴν εὐτυχία μας. Τὸ καθετὴν ἥτον σὰν καὶ πρώτα μοῦ ἀπλώσε τὸ χέρι τῆς καὶ μὲ ἑκύτταξε ἑρωτικά.

— Λοιπὸν αὔριο; τῆς εἶπα.

— “Οχι αὔριο.

Δὲν τὴν ἑρωτήσα τὸ γιατὶ. Ἐκείνη ξαναεἰπε γελαστή:

— Αὔριο ἔχομε τὴν ἐκδρομή μας. Ἐλογάριαξα νὰ σοῦ κάμω μιὰ ἔπιπληξι μὰ φαίνεσαι τόσος λυπημένος, ποῦ προτιμῶ νὰ σοῦ τὸ εἰπὼν ἀπὸ τώρα... Ἡθελα νὰ σοῦ στείλω μία γραπτή πρόσκλησι.

Ἐνα μεγάλο βάρος σηκώθηκε ἀπ' τὴν καρδιά μου.

Μ' ἀποχαιρέτησε μ' ἕνα κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ. Ἐγὼ τῆς εἴπα κωριάς νὰ κινηθῶ ἀπ' τὴν θέσι μου.

— Πόσος καρδός εἶνε ποῦ μάζεψες τὰ κομμάτια τοῦ ποτηρίου;

— Πόσος καρδός;

— Εἰνε μία ἑβδομάδα; Δύο ἑβδομάδες;

— Ἰσως δύο... Μὰ γιατὶ μ' ἑρωτᾶς... Θὰ σοῦ εἰπὼν τὴν ἀλήθεια, χθὲς τὰ μάζεψα.

Χθές... Ακόμα χθὲς μὲ εἶχε στὸν νοῦ της! Ήσύχασα.

ΙΕ

Οἱ δύο βάρκες περίμεναν στὸ γιαλό. Σὲ λίγο εἶμενα μέσα. Ἀρχίσαμε τὰ τραγούδια καὶ τῆς φλυαρίες. Τὰ «Νησάκια» ἡσαν ἀνοιχτὰ στὸ πέλλαγος, πέρα ἀπὸ τὸ μεγάλο νησάκι. Στὸ ταξίδι, ποὺ κράτησε ἀρκετὴ ὥρα, ἀλλάζαμε δμιλίες ἀπὸ τὸ ἕνα πλοιο στὸ ἄλλο. Ὁ γιατρὸς φρούσης ἀναιχτά φούχα, σὰν τῆς κυρίες ποτὲ δὲν τὸν εἶχα ἱδεῖ τόσο εὐθυμο τώρα ἀνακατεύότανε κι' αὐτὸς στὴς δμιλίες, δὲν ἔμενε σιωπῆλος σὰν ἄλλοτε. Μοῦ φάνηκε πῶς ἥταν λιγάκι στὸ κέφι. Όταν πατήσαμε τὴν στεριά, ἔβγαλε ἔνα μικρὸ λόγο καὶ μᾶς εὐχήθηκε σὲ δύλους τὸ «καλῶς ὥρισες». Εἴπα ἀπὸ μέσα μου: Ἡ Ἐδουάρδα θὰ τοῦ εἴπε νάναλάβῃ τὰ κάθικοντα τοῦ ἀμφιτρύωνος.

“Ἡτον περιποιητικώτατος μὲ τῆς κυρίες. Πρὸς τὴν Ἐδουάρδα ἔφερετο μὲ μιὰ εὐγένεια, μιὰ ἀγάπη, σχεδὸν πατρική, καὶ μὲ κάποια σχολαστικότητα τοῦ πολλὲς φροὲς τὴν εἶχα παρατηρήσει. Ἐκείνη παραδείγματος χάριν εἶπε: «Γεννήθηκα στὰ τριαντακτώ». Ἐκεῖνος τὴν διώρθωσε ἀμέσως: «Θέλετε νὰ εἴπετε εἰς τὰ χήλια δικαόσια τριάκοντα δικτῶ». «Όταν μιλοῦσα ἔγ, ἀνονε προσεκτικά, χωρὶς νὰ δείχνῃ τὴν παραμικρὴ περιφρόνησι.

“Ἐνα κορίτσι ἤλθε καὶ μὲ χαιρέτησε. Καθὼς δὲν τὴν ἀνεγνώρισα ἀμέσως, εἴπα μερικὰ μαστημένα λόγια καὶ ἑκείνη ἀρχίσε τὰ γέλια. Ἡτον μία ἀπ' τῆς κόρες τοῦ γενικοῦ ἑφόδου, ποῦ τὴν εἶχα γνωρίσει στὸν πρῶτο μας περίπατο στὸ νησάκι καὶ τὴν εἶχα μάλιστα προσκαλέσει νὰ ἔλθῃ στὸ καλύβι μου. Εἴπαμε λίγα λόγια μάζι.

Μία - δύο ὥρες πέρασαν μὲ τὰ ψέμματα. “Ἀρχίσα νὰ βαρειοῦμαι καὶ ὅλο μὲ κερονοῦν καὶ ὅλο πίνω. Ἀνακατεύομαι μὲ ὅλες τῆς παρέες καὶ πιάνω δμιλίες δεξιῆς καὶ ἀριστερᾶς καὶ τὴν παθαίνω συχνά. Ἐχω χαμένα τὰ νερά μου καὶ καθὼς δὲν ξέρω τὴν τέχνη ν' ἀπαντῶ σὲ κάθε περιπόνησι, ποῦ μοῦ κάνον, λέω ὅλλ' ἀντ' ἀλλῶν ή βουβαίνομαι κι' αὐτὸ μὲ στενοχωρεῖ πολὺ.

Μπροστά στὴ μεγάλη πέτρα, ποῦ τὴν ἔχομε γιὰ τραπέζι, δι γιατρὸς μιλεῖ μὲ μεγάλες χειρονομίες.

— Η ψυχή, τί εἶνε ή ψυχή; λέει.

Η κόρη τοῦ γενικοῦ ἑφόδου τὸν εἶχε πῆλευθερόφρονα: μήπως καθένας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σκέπτεται ἀλευθέρως; Λένε—έξακολουθοῦσε—πῶς ή κόλασις εἶνε σὲ μία ὑπόγειος κατοικία καὶ διαβόλος εἶνε σὰν ἀρχηγὸς ἐκεὶ κάτω. Λοιπὸν εἶνε μία Μεγαλειότης. Επειτα, δμιλῶν γιὰ τὸ ορό τῆς ἐκκλησίας, τὸ περιέγραφε μ' αὐτὰ τὰ λόγια: ἔνας Χριστός, μερικοὶ Εβραῖοι ἀνδρες καὶ γυναικες καὶ νεροὶ μεταμορφωμένο σὲ κρασί. Πολὺ καλά. Καὶ δι Χριστὸς εἶχε ἔνα φωτοστέφανο γύρω ἀπ' τὸ κεφάλι τουν. Καὶ τι εἶνε δι φωτοστέφανος; Ἐνα μικρό, κίτρινο στεφανάκι.

Δύο κυρίες σταύρωσαν τὰ χέρια τους, ξαφνισμένες ἀπ' τὰ λόγια ποῦ εἶλεγε. Ὁ γιατρὸς κύνταξε νὰ τὰ μπαλώσῃ καὶ ἐπρόσθεσε, μ' ἔνα υφός ἀστειο:

— Εἴπε τρομερὸ αὐτὸ ποῦ εἶπα, ἔ; Τὸ καταλαβαίνω καὶ μόνος μου. Μὰ δταν τὸ πῆ κανένας καὶ τὸ ξαναπῆ ἐπτά-δικτω φροὲς δὲν θὰ φαίνεται πιὰ τόσο τρομερό... Κυρίες μου,

ἔπιτροψιές μου νὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ προπίω εἰς ὑγείαν σας:

Ἐγονάτισε στὰ χόρτα μπροστά στῆς δύο κυρίες, ἔβγαλε τὸ καπέλο του μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι καὶ ἀδειάσε τὸ ποτῆρι του μὲ μιὰ ρουφιξιά. Τὸ θάρρος του μ' ἔνθουσιάζε. Θὰ τοῦ ἐποδένεινα νὰ τσουγκρίσωμε τὰ ποτήρια μας, ἀλλὰ τὸ δικό του ἥτον ἀδειο.

— Οἱ πατέρες της μαρτυρίας της περιποιητικώτατος μετά την νέα της:

— Θὰ παίξωμε «τὴν χήρα» σήμερα;

Σηκώθηκε καὶ μοῦ εἴπε ταραγμένη:

— Πρόσεχε νὰ μὴ μοῦ μιλήσης μὲ τὸ σὸν ἐδό πέρα.

Δὲν τῆς εἶχα μιλήσει μὲ τὸ σὺ. Ἐπῆγα παραπέρα καὶ δὲν ἔβλεπα πότε νὰ περάση ἢ ὥρα. Ἀκούει τῆς γενικές δμιλίες καὶ κάποτε ἔβαζε καὶ αὐτὴ τὸν λόγο της. Ὁ γιατρὸς ἐκύτταξε τὰ χέρια τῶν κοριτσιῶν καὶ τοὺς ἔλεγε τὴν μοιρὰ τους. Τὰ χέρια τὰ δικά του ἥσαν μικρὰ καὶ λεπτόκαμωμένα καὶ φρούσης ἔνα δακτυλίδι στὸ δάκτυλο. Ἐγώ ἀποκαμωμένος κάθισα κάμποση ὁραματικός μους, σὲ μιὰ πέτρα. Εἶχε ἀρχίσει νὰ βραδειάζει.

«Κάθομαι μοναχός μου ἑδῶ, ἔλεγα μὲ τὸν έαντό μου. Ἐκείνη ποῦ θὰ είχε τὴ δύναμι νὰ μὲ σηκώσῃ ἀπ' τὴ θέσι αὐτῆ, μ' ἀφίνει ζητείο. Ας ἥνε δὲν μὲ μέλλει».

Ἐνα αἰσθημα μοναξιῶς μοῦ ἔσφιγγε τὸ στῆθος. Ἀκούα τῆς φλυαρίες τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου. Ἡ Ἐδουάρδα γελούσε. Ὄταν ἀκουσα τὸ γέλιο αὐτό, πετάχθηκα ἀπάνω καὶ προχώρησα πρὸς τοὺς ἄλλους. Δὲν μπόρουσα νὰ κατηθῶ καὶ ἀρχίσα νὰ λέω:

— Μοῦ ἤλθε ἡ ιδέα πῶς θὰ σᾶς ἀφετε νὰ ιδῆτε τὸ κοντί μὲ τῆς ψεύτικες πεταλοῦδες ποὺ κάνω, γιὰ δολωματὰ... Νά το... Μὲ συγχωρεῖτε πῶς δὲν τὸ συλλογίσθηκα προτήτερα. Κυττάζετε το, θὰ μοῦ κάμετε μεγάλη εὐχαριστησία. Κυττάζετε δλες τῆς πεταλοῦδες μία-μία ἔχω κόκκινες καὶ κίτρινες.

Κρατούσα τὸν σκούφο μου στὸ χέρι, ἔπειτα δύως κατάλαβα πῶς δὲν ἥτο σωστό, καὶ τὸν ξαναφόρεσα. Ολοι σωπάσανε γιὰ μιὰ στιγμή. Κάγενας δὲν ἔπιανε τὸ κοντί. Επὶ τέλους δι γιατρὸς ἀπλώσε τὸ χέρι καὶ εἴπε μ' εὐγένεια:

— Ας ιδοῦμε. Ήμουν πάντα περίεργος νὰ μάθω πῶ; τὰ κατασκευάζουν αὐτὰ τὰ πράγματα.

— Τὰ κατασκευάζω μόνος μου, εἴπα γεμάτος χαρά.

Ἐπειτα ἀρχισα νὰ ἔπηγω τὸν τρόπον τῆς κατασκεψῆς, ποῦ ἡτο ἀπλούστατος. Αγόρασα φτερὰ καὶ τὰ κολλοῦσα δπως - δπως. Εὑρισκε ὅμως κανεῖς καὶ ἔτοιμες πεταλούδες πολὺ ωραίες.

Ἡ Ἐδουάρδα ἔρριξε σ' ἐμένα καὶ στὸ κοντὶ μου ἔνα ἀδριστὸ βλέμμα καὶ ἔξακολούθησε τῆς δυμίλες μὲ τῆς φιλενάδες τῆς.

— Νὰ τὰ ὑλικά, είπε ὁ γιατρός. Τί ωραια ποῦ εἶνε αὐτὰ τὰ φτερά!

— Τὰ πράτινα μοῦ ἀρέσουν, είπε ἡ Ἐδουάρδα. Αφίστε μὲ νὰ τὰ ἵδω καλλίτερα, γιατρέ.

— Πάρετε τα... ἔφωναξα, σᾶς παρακαλῶ! Θὰ μοῦ κάμετε χάρι νὰ τὰ πάρετε. Πάρετε τα για ἔνθυμησι.

Ἡ Ἐδουάρδα τὰ κύτταξε.

— Γίνονται πράσινα καὶ χρυσᾶ κατὰ τὸν τρόπο ποῦ τὰ κρατεῖ κανένας στὸν ἥλιο. Εὔχαριστῶ, τὰ δέχομαι, ἀφοῦ μοῦ τὰ προσφέρετε.

— Μάλιστα, μάλιστα, σᾶς τὰ χαρίζω.

Ἐπῆρε τὰ φτερά, ὁ γιατρός μοῦ ἐπέστρεψε τὸ κοντὶ, σηκώθηκε καὶ ρωτήσε ὃν δὲν ἦτον δρα νὰ γυρίσωμε πίσω. Ἐγὼ είπα:

— Ας φύγωμε, γιὰ τὸ Θεό! Ἐχω ἔνα σκύλο στὸ σπίτι μου, μάλιστα! ἔχω ἔνα σκύλο, ποῦ εἶνε σὰν φύλος μου καὶ μὲ θυμᾶται πάντα. Ὁταν ἐπιστρέψω στὸ σπίτι, βάζει τὰ μπροστινά του ποδάρια στὸ παράθυρο καὶ μὲ χαιρετᾶ... Περάσαμε ωραιά. Τώρα βράδειασε πλέον, δις φύγωμε... Χίλια εὐχαριστῶ σὲ δλούς!

Στάθηκα καὶ περιμένα στὴν προκυμαία γιὰ νὰ ἴδω σε ποιο πλοϊό θὰ μπῇ ἡ Ἐδουάρδα, μὲ τὴν ἀπόφασι νὰ μπῶ ἔνω στὸ ἄλλο. Ἐξαφνα μὲ φρόναξε. Είδα μ' ἔκπληξη μου, δτι τὸ πρόσωπό της ἀρχισε νὰ γίνεται κατακόκκινο. Μοῦ ἔδωκε τὸ χέρι καὶ μοῦ είπε μὲ γλυκειά φωνή.

— Εὐχαριστῶ γιὰ τὰ φτερά. Θὰ μποῦμε στὸ ἴδιο πλοϊό, δὲν εἰν' ἔτσι;

— Αν θέλετε.

Ἐκάδισε στὸ ἴδιο θρανίο, κολλητά μου τὸ γόνατό της μὲ ἀγγίζε. Γύρισε καὶ μ' ἔκντταξε. Τὸ ἀγγίγμα τοῦ γονάτου της μοῦ ἔκανε καλό· ἀρχισα νὰ αἰσθάνωμαι τὸν ἔαυτό μου ἀποξημιωμένον γιὰ τὴ θλιβερή αὐτήν ἡμέρα καὶ ἡ χαρὰ ἀρχισε νὰ ξαναγυρίζῃ μέσα μου, δταν ἔξαργα γύρισε τὴν πλάτη κ' ἀρχισε νὰ μιλῇ μὲ τὸ γιατρό, ποῦ κρατοῦσε τὸ τιμόνι.

Για ἔνα τέταρτο τῆς ὥρας ἦτο σὰν νὰ μὴ ὑπῆρχα γι' αὐτήν. Ἐκαμα τότε κάτι τι, γιὰ τὸ δποῖον λυποῦμαι ἀκόμη σήμερα. Τὸ ἔνα της γοβάκι τῆς γλύστρησε ἀπὸ τὸ πόδι κ' ἔγω τὸ πήρα καὶ τὸ πέταξα στὴ θάλασσα, μεθυσμένος ἀπὸ τὴ χαρὰ ποῦ τὴν είχα κοντά μου, εἴτε

ἀπὸ ἀνάγκη νὰ δεῖξω πῶς κάτι είμαι, νὰ τῆς ἔνθυμιόσ τὴν παρουσία μου - κ' ἔγω δὲν ξέρω τι. "Ολ' αὐτὰ ἔγιναν σὲ μιὰ στιγμή: δὲν πρόφθασα καλλά· καλλά νὰ σκεφθῶ τί ἔκανα, κάτι τι μ' ἔσπρωχνε. Οἱ γυναῖκες ἔβαλαν τῆς φωνῆς. Ἐγὼ δὲν ἰδιος ἔμεινα σὰν χαζός, σαστισμένος... Μὰ ἦτον ὀργά πλέον δτι ἔγινε, ἔγινε.

Ο γιατρός ἔφωναξε: « Πιδ γρήγορα τὰ κουπιά σας! » κ' ἔβαλε πλάση πρὸς τὸ γοβάκι. Ο κωπηλάτης τὸ πρόφθασε τὴν στιγμή, ποῦ πήγαινε νὰ βουλιάξῃ. Ἐβρεξε μάλιστα καὶ τὰ μανίκια του. Πολλοὶ φωνάζανε « ζήτω! ζήτω! » πανηγυρίζοντες τὴν συγκινητικήν αὐτή διάσωσι τοῦ νοναγίου.

Ἐγὼ κατατροπιασμένος, ἔγινα κίτρινος σὰν τὸ κερί, καὶ ἀρχισα νὰ σκουπίζω τὸ γοβάκι μὲ τὸ μαντύλι μου. "Υστερ" ἀπὸ λίγο μοῦ είπε:

— Τέτοιο ποτόγυρο δὲν μοῦ ξαναστάθηκε ποτέ.

— Δὲν εἰν' ἔτσι, είπα χαμογελαστός, προσπαθῶ νὰ πάρω ἔνα ὑφος ἀγέρωχο, σᾶν νὰ είχα κάπιοιο βαθύτερο σκοπό, ποῦ ἔκαμα τὴν ἀνοησία μου. Μὰ τι είδους σκοπὸ μπροστοῦσα νάχω; Ο γιατρός, πρώτη φορά, μὲ κύτταξε μὲ περιφρόνησι.

Οἱ βάρκες πλησίαζαν στὸ διρογιάλι· δ κόσμος ἀρχισε νὰ συνέρχεται· εἴπαμε καὶ κάπιοιο τραγουδάκι. Ἡ Ἐδουάρδα είπε:

— Δὲν ἡπιάμε καθόλου κρασί· ἔχει πολὺ ὀκόμη. Πρέπει νὰ διοργανώσωμε μιὰ ἐσοτή, ἔνια χορό, στὸ σπίτι μου, στὴ μεγάλη τὴ σάλα.

— Οταν βγήκαμε στὴ ξηρά, ζήτησα συγχώρησι ἀπὸ τὴν νέα:

— Δὲν βλέπω τὴν ὥρα νὰ φθάσω στὸ καλύβι μου. Αὐτή ἡ, ἡμέρα ἦτο σιληρή γιὰ μένα.

— Αλήθεια! ἦτο σιληρή γιὰ σᾶς ἡ ἡμέρα, κύριε λοχαγέ;

— Θέλω νὰ είπω πῶ σᾶς ἔχαλασα τὴν εὐχαριστήσι σας καὶ τὴ δική μου, μὲ τὸ νὰ οξει τὸ γοβάκι σας στὴ θάλασσα.

— Ναί! τι παράξενη ίδεα!

— Μὲ συγχωρεῖτε!

ΙΣΤ

Τὶ μποροῦσε νὰ μοῦ συμβῇ ἀκόμα; Απεφασίσα νὰ κρατήσω τὴν ψυχοαιμία μου, δτι καὶ ἀν μοῦ συνέβαινε, μάρτυς μου δὲ Θεός! Μήπως ἔγω τὴν είχα γυρίσει; "Οχι, χίλιες φορες δχι! Μιὰ ἡμέρα βρέθηκα στὸν δρόμο της... Τι παράξενο καλοκαῖρι, ποῦ ἔκανε ἔδω στὰ υπερβόρεια μέρη! Οἱ χρυσοκάνθαροι είχαν

παύσει πιὰ νὰ φτερουγίζουν διλοτρόγυρα. Οἱ ἀνθρώποι καθημέρα μοῦ ἐφαίνοντο περισσότερον αἰνιγματώδεις, μιλονότι δὲ ἡλιος τοὺς φωτιζε ἡμέρα καὶ νύκτα. Τὶ δράματα τάχα νάκολουθοῦσαν μὲ τὰ γαλανά τους μάτια καὶ ποιες σκέψεις τριγύριζαν πίσω ἀπὸ τὰ μιστηριώδη μέτωπα τους; Κατὰ τὰ ἄλλα δλοι μοῦ ἦσαν ἀδιάφοροι. Πήρα τάραμδια μου καὶ γιὰ τρεις τέσσερες ἡμέρες δὲλο ψάρευα. Τὴ νύκτα ἔμενα κλεισμένος στὸ καλύβι μου, χωρὶς νὰ κλείσω μάτι.

— Τέσσερες ἡμέρες πέρασαν ποῦ δὲν σᾶς είδα, Ἐδουάρδα.

— Τέσσερες ἡμέρες ἀκριβῶς! Είχα πολλές δουλιές, ἔλατε νὰ ἴδητε.

Μὲ ὀδηγησε στὴ μεγάλα σάλα. Τὰ τραπέζια ὅλα ἦσαν βγαλμένα, τὰ καθίσματα κοντά στὸν στοῖχο, ὅλα τὰ πράγματα είχαν ἀλλάξει θέσην. Ο πολυέλαιος, ἡ θερμάστρα, οἱ θύρες ἦσαν στολισμένες φανταστικὰ μὲ πρασινάδες καὶ μαῦρα ὑφάσματα, δάνεισμένα ἀπὸ τὰ μαγαζειά.

Σὲ μιὰ γωνιὰ ἦτον ἔνα πιάνο.

Αὐτὲς ἦσαν οἱ προετοιμασίες τοῦ χοροῦ.

— Πῶς σᾶς φαίνονται; μ' ἔρωτήσε δὲν δούμαδα.

— Παράξενα.

— Εβγήκαμε ἀπὸ τὴ σάλα τοῦ χοροῦ.

— Εδουάρδα μὲ ξεχάσατε ἐντελῶς;

— Δὲν σᾶς καταλαβαίνω. Πρὸ δὲλιγον είδετε τί ἔκαμα ἔδω. Μποροῦσα νὰ ἔλθω στὸ σπίτι σας;

— Αλήθεια! δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔλθετε.

— Ημούν ἀποκαμομένος, νευρικός ἀπὸ τὴν δύπνια· δὲν μποροῦσα νὰ κρατήσω καὶ εἴπα μένησε δική μου καὶ νὰ γίνω σκλαβίος της. Νὰ μοῦ ἔκανε δτι ἡθελε, νὰ μοῦ ζητοῦσε τὰ δύνατα, θὰ ἔκαμα δτι μποροῦσα νὰ κάμω γι' αὐτήν καὶ ἀκόμα παραπάνω, γιὰ μόνη τὴν εὐτυχία νὰ τὴν ἔχω δική μου. Εγονάτισα μὲ τὴν καρδιὰ πλημμυρίσμενη ἀπὸ ταπεινούσην καὶ ἔλπιδα κ' ἔγλυφα τὸ χορτάρι τὸ δρόμου.

Τώρα δὲν είχα πιὰ καμιαὶ ἀμφιβολία γι' αὐτήν. "Ολ' αὐτὰ ποῦ μοῦ ἔκανε τὸν τελευταῖο καιρὸ δησαν ιδιοτροπίες τοῦ χαρακτῆρος της. Ήτο στὸ παράθυρό της, μ' ἀκόλουθοῦσε μὲ τὰ μάτια τὴν ὥρα ποῦ ἔφευγα. Τὶ μποροῦσε νὰ κάμη παραπάνω; Ημούν τρελλός ἀπὸ τὴ χαρά μου. Πεινοῦσα τόσο πολὺ δταν ἔψυγα, καὶ τώρα ούτε τὸ καταλαβαίνα.

— Ο Αἰσωπός ἔτρεχε μπροστά· σὲ λίγο τὸν ἀκουσα νὰ γανγίζῃ. Κοντὰ στὸ σπιτάκι μον, παρετήρησα μιὰ γυναικα μὲ ἀσπρο μαντύλι στὸ κεφάλι. Ήτον ἡ Εσά, ἡ κόρη τοῦ σιδηρούργου.

— Καλημέρα. Εὖα, τῆς φώναξα.

— Ορθή, κοντὰ στὴ σπακιά πέτρα, μὲ τὸ πόσωπο κατακόκκινο, πιπλίζε τὸ δάκτυλό της.

— Εσύ είσαι, Εύα; Κτύπησες;

— Ο Αἰσωπός μ' ἐδάγκασε, μοῦ είπε, κ' έσκυψε τὰ μάτια της σὰ σαστισμένη. Κύτταξα

τὸ δάκτυλό της. Τὸ εἶχε δαγκάσει μοναχή της. Μιὰ ὑποψία μοῦ πέρασε. Τὴν ἔδωτησα:

— Εἶνε πολλὴ ὥρα ποῦ μὲ περιμένεις ἔδω;
— Οχι πολλὴ.

Χωρὶς νὰ εἰποῦμε λέξι παραπάνω τὴν ἐπῆρα ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν ὁδήγησα ὡς τὸ καλυβάκι μου.

IX

Καθὼς ἐγύριζα, σὰν πάντας ἀπὸ τὸ ψάουεμα, παρουσιάσθηκα στὸν χορό, μὲ τὸ τουφέκι μου καὶ τὴν τσάντα μου μονάχα πᾶς εἶχα βάλει τὴν καλλίτερη πετσινή μου φρεσεία. Ἡτον ἀργὰ ὅταν ἔφθασα στὸ Σίριλοννδ περίμενα ἀπὸ μακριὰν νάκούσω τὴν φασαρία τῆς διασκεδάσεως. Σὲ λίγο κάτι φωνές: «Νὰ δ κυνηγός! Νὰ δ λοχαγός!» μὲ ὑποδέχθηκαν. Πολλοὶ νέοι μ' ἐτριγύρισαν καὶ ζητοῦσαν νὰ ίδουν τὶ ἔφερνα στὸν σάκιο μου. Εἶχα σκοτώσει δυὸς θαλασσοπόντια καὶ είχα πιάσει καὶ μερικὰ φάρια. Ἡ Ἐδουάρδα, χαμογελαστή, μοῦ εὐχήθηκε τὸ «καλῶς ὥρισα» ἡτο κατακόκκινη ἀπ' τὸν χορό.

— Τὸ πρῶτο σας χορό μαζί μου, μοῦ εἴτε. Ἐχοφέψαμε. Τὸ κεφάλι μου στριφογύριζε, μὰ δὲν ἔπεσα κάτω. Ὁ κρότος ποῦ ἔκαναν τὰ ὑποδήματά μου μὲ στενοχωροῦσε ἔπειτα ἔγδερναν καὶ τὸ χρωματισμένο πάτωμα. Ἀπεράσισα νὰ μὴ ξαναχορέψω πιά, ήμουν μάλιστα πόλὺ εὐχαριστημένος ποῦ δὲν ἔκαμα καμιμὰ σοβάρωτηρη ζημία.

Οἱ δύο ὑπάλληλοι τοῦ κ. Μάκ χρέευαν πολὺ, καθὼς καὶ δι γιατρός. Ἡσαν ἄκομα ἄκομα ἔκει τέσσαρα παιδαρέια, τὰ παιδιὰ τοῦ παππᾶ, τοῦ γενικοῦ ἐφόρου καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ γιατροῦ, καὶ ἔγιας παραγγελιοδόχος, περαστικὸς ἀπὸ τὸ Σίριλοννδ, ποῦ ἐφημίζετο γιὰ τὴν ὁραία τον φωνή. Ετερέτις τοὺς χορευτικοὺς σκοποὺς καὶ κάποτε-κάποτε ἀντικαθιστοῦσε τῆς κυρίες στὸ πάντα.

Τί ἔγινε στὴν ἀρχὴ τοῦ χοροῦ μόλις τὸ θυμοῦμα ἦξε ἐναντίας οἱ τελευταῖες ὥρες τῆς νύχτας ἔκεινης μοῦ μένουν ἐντυπωμένες στὴν μνήμη μου. Ἐνας ἥλιος κατακόκκινος ἔμπαινε ἀπὸ τὸ παράθυρα τῆς σάλας. ἔχω τὰ θαλασσοπούλια ἐκοιμῶντο. Μᾶς ἔδωκαν κρασὶ καὶ γλυκύσματα, δλοὶ τραγούδισαν καὶ φώναζαν δυνατά, τὸ γέλιο τῆς Ἐδουάρδας καμπάνιζε στὸν δέρα, ἀφρόντιστο καὶ καθαρό. Μὰ γιατί δὲν μοῦ μιλοῦσε; Τὴν ἐπλησίασα γιὰ νὰ τῆς κάμι μακιμὰ φιλοφρόνησε, δσο μποροῦσα καλλίτερα. Φρεοῦσε ἔνα φόρμα μαῦρο, χωρὶς ἀλλο τὸ

φόρεμα τῆς ποώτης μεταλήψεώς της, ποῦ τῆς εἶχε κοντίνει πειά, ἀλλὰ τῆς ἔστεκε καλά. Ήδελησα νὰ τῆς εἰτῶ λίγα λόγια ἀπόνω 'σ αὐτὸ τὸ ζήτημα.

— Τὶ ὁραῖα ποῦ σᾶς πηγαίνει αὐτὸ τὸ μαῦρο φόρεμα.

Ἐκείνη ὅμως σηκώθηκε, ἀρπάξεις ἀπὸ τὴ μέση μιὰ ἀπὸ τὰς φιλενάδες τῆς καὶ τὴν τράβηξε πέρα. Τὸ ξανάκαμψ πολλὲς φορὲς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Ἐγὼ συλλογίζομουν: «Ἄς ήνε! τί νὰ τῆς κάμης τώρα; Μὰ γιατὶ λοιπὸν πηγαίνει στὸ παράθυρο δταν φρέγω, καὶ φαίνεται λυπημένη; Ἐπὶ τέλους εἶνε δικῇ τῆς δουλειά....

Ἐνα κορίτσι μὲ προσκάλεσε νὰ χορέψωμε. Ἡ Ἐδουάρδα ἡτον ἔκει κοντά. Ἐγὼ ἀποκρίθηκα δυνατά:

— Οχι, θὰ φύγω σὲ λιγάκι.

Ἡ Ἐδουάρδα μοῦ ἔριψε ἔνα βλέμμα ἔδωτηματικό καὶ εἴπε:

— Θὰ φύγετε!... "Α; δχι! δὲν θὰ φύγετε.

Δάγκασα τὰ χεῖλια μου, τὸ πρόσωπό μου ἔγινε σκυμρωπό. Ἐκάμα μερικὰ βήματα πρὸς τὴν θύρα.

— Αὐτὸ ποῦ λέτε, δεσποινὶς Ἐδουάρδα, μοῦ φάνεται πᾶς ἔχει κάποιο νόημα.

Ο γιατρὸς βρέθηκε μπροστά μου στὴ θύρα. Ἡ Ἐδουάρδα ἔρεξε:

— Μήν ξεσυνερίζεσθε τὰ λόγια μου — εἴπε ζωηρὰ — ήθελα νὰ εἰπῶ πᾶς είχα τὴν ἐλπίδα νὰ σᾶς ίδω νὰ φεύγετε τελευταῖς ἀπ' δλους. Είνε μία ἡ ώρα ἄκομα... Ἀκοῦστε, ἐπρόσθετες μὲ στίθες στὰ μάτια, ἐδώκατε πέντε τάλληρα στὸν κωπηλάτη ποῦ ἔπιασε τὸ γοβάκι μου ἀπ' τὴ θαλασσα... Ἡσαν παραπόλλα!

Ἐγύρισε πρὸς τὸν ἄλλον κόσμο καὶ ἀρχίσε νὰ γελᾷ.

Ἐγὼ ἔμενα μὲ τὸ στόμα ἀνοικτό, τὰ εἶγα χαμένα ἔντελῶς.

— Ἀστειεύεσθε, τῆς εἴπα ἐπὶ τέλονς, δὲν ἔδωκα πέντε τάλληρα στὸν κωπηλάτη σας.

— Αλήθεια;

— Ανοιξε τὴ θύρα τοῦ μαγειρειοῦ καὶ ἔφωναξε τὸν κωπηλάτη.

— Ιακώβ, θυμᾶσαι τὴν ἡμέρα ποῦ πήγαμε περίτατο στὰ «Νησάμια»; Εσύ δὲν ἔπιασες τὸ γοβάκι μου τὴν ώρα ποῦ βούλιαζε...

— Μάλιστα, ἀπήντησε δ ἀνθρωπος.

— Δὲν ἔπιηρες πέντε τάλληρα γιὰ τὸν κόπο σου;

— Μάλιστα, μοῦ δώσατε...

— Καλά, πήγαινε τώρα.

Τί ἐσήμαινε αὐτὴ ἡ κωμῳδία; Ἡθελε τάχα

νὰ μ' ἔξευτελίσῃ; Δὲν θὰ τὸ κατώφθωγε! Ἐφώναξα δυνοτὰ καὶ καλλίτερα θὰ εἴχα νὰ ήτον χίλια μίλια μακριά μου καὶ τῆς ἀποκρίθηκα ξερὰ καὶ ξεκομμένα. Θυμώμουνα πῶς εἶχε μίλησει γιὰ τάχρια τὰ μάτια μου καὶ ἀπέφυγα νὰ τὴν κυττέψω. Ἐκείνη διηγήθηκε κατόπιν στὴν Ἐδουάρδα, πῶς σ' ἔνα ταξεῖδι τῆς δύνασται ἀνθρωπος τὴν ἀκολουθοῦσε στὸν δρόμο.

— Μ' ἔπερνε ἀποπίσω σὲ κάθε δρόμο τοῦ πήγαινα καὶ μοῦ χαμογελοῦσε.

Ἐσήκωσα τοὺς ὄμοις καὶ γιὰ νὰ εὐχαριστήσω τὴν Ἐδουάρδα ἔφωναξα:

— Μήπως ἡτο τυφλός;

Προσβλήθησα ἀπὸ τὴν χυδαιότητά μου ἡ νέα, ἀποκρίθηκε:

— Φαίνεται νὰ ἡτο, ἀφοῦ ἀκολουθοῦσε μιὰ γηρά καὶ ἀσχημομούρα σὰν κ' ἔμένα.

Ἡ Ἐδουάρδα δὲν ἔμενε πολὺ εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴ διαγωγή μου. Ἐφυγαν μαζὺ μὲ τὴν φιλενάδα τῆς μὲ κρυφομίληματα καὶ κοννοῦσαν τὰ κεφάλια τους. Ἡτο τὴν στιγμὴ ἔκεινη ἔμεινα ἔντελῶς μόνος μου.

Μιὰ ώρα πέρασε ἔτσι. Τὰ θαλασσοπούλια ἔπινον ἀπάνω στοὺς βράχους καὶ οἱ φωνές μας φύανονταν ἀπὸ τὰνοιχτὰ παράθυρα. Αἰσθάνομαι μιὰ ζωηρὰ σύγκλιση στὸ ἀκουσματικὸν αὐτῶν φωνῶν. ἔχω τὴ νοσταλγία τῶν βράχων...

Ο γιατρὸς ἡτο πάλι στὰ κέφια του. Ὁλοι τὸν πρόσεκαν, οἱ κυρίες ἡσαν μαζωμένες τριγύρω του.

— Μήπως είνε ἀντιζηλός μου; Είπα μέσα μου, σκεπτόμενος τὸ κουτσό του τὸ ποδάρι καὶ τὸ ἀρρωστιάρικο σῶμα του.

Συνειδήσει συχνὰ δ γιατρὸς μιὰ βλασφημία, ποὺ τοῦ φαινόταν ἵσως πολὺ ἔξυπνη: «κακὸ φόρο νάχη!» Ἐγὼ γελοῦσα κάθε φορὰ ποὺ ἔλεγε τὴν γελοίαν αὐτὴ ἔκφρασι. Μέσα στὴ στενοχώρια μου δὲν ενδισκα καλλίτερη ἐνασχόληση ἀπὸ τὸ νὰ ἔκθειάζω τὰ καμώματα τοῦ ἀντιζηλού μου, ἐπιδοκιμάζων δτι καὶ ἀνέλεγε: — «Σιωπή» νάκούσωμε τὸν γιατρό!

— Τὸν ἀγάπων αὐτὸν τὸν κόσμο, ἔλεγε, γαντζόνομαι μὲ χέρια καὶ μὲ πόδια ἀπὸ τὴ ζωή. Σὰν πεθάνω ἔχω τὴν ἐλπίδα, πῶς θὰ μεταβείη διαθέσιμη στὸ παρόν. Μιὰ μυστικὴ στενοχώρια τοῦ γιατροῦ, ἡτο καρδιά μου πετοῦσε πρὸς τὴν Ἐδουάρδα.

— Γιατὶ ἔγινετε μελαγχολικὴ ἔτσι ἔξαφνα, Ἐδουάρδα; Δὲν έρεστε πόσο ὑποφέρω δταν σᾶς βλέπω λυπημένη.

— Δὲν μπορῶ νὰ πῶ τὸ τὴν ἔστεκε καλά μου.

— Λόγια αὐτής της ημέρας οὐδεὶς θέλει να την πάρει. Η καρδιά μου πετοῦσε πρὸς τὴν θυμώμου τοῦ Ανδρέα, έκφραση της παραδείσου, γιὰ τὸν πολυκοσμίας

— Επειτα συνέχεια. Μετάφρ. Π. Νβ.

ΤΟ ΔΕΚΑΔΕΝΟΗΜΕΡΟΝ

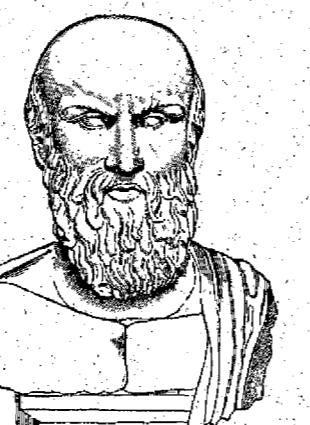
ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: «Η «Ορέστεια» τοῦ Αἰσχύλου κατὰ μετάφραστον τοῦ κ. Γ. Σωτηριάδον.

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ: «Η «Αντιγόνη» τοῦ Σοφοκλέους, κατὰ μετάφραστον τοῦ κ. Κ. Χρηστομάνου.

Η αναβίωσις τοῦ ἀρχαίου δράματος δυοιά-
ζει δύλιγον μὲ τὸν τετραγωνισμὸν τοῦ κύ-
κλου. «Ολαὶ, ἀνεξαιρέτως ὅλαι αἱ ἀπόπειραι, αἱ
ὅποιαι ἔγιναν πρὸς λύσιν τῶν δύο τούτων προ-
βλημάτων, ἀπέτυχαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἡτον
οὐκτῆς. Καὶ οἱ μὲν μαθηματικοί, μὲ τὴν δε-
τικότητα τῆς ἐπιστήμης, ἥμπτόρεσσαν νάποδεί-
ξουν ὅτι τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου εἶναι ἀδύ-
νατος καὶ — οἱ φρόνιμοι τοῦλάχιστον, — νὰ ἡ-
συχάσουν. Ἀλλ᾽ οἱ οὐτόπισται τῆς τέχνης ἔξα-
κολούνθοντες ἀκόμη νὰ πιστεύουν, ὅτι ἐν ἀρχαῖον
δράμα, μεταφράζόμενον, διασκευαζόμενον, με-
λοποιούμενον, σκηνοθετούμενον καὶ παιζόμε-
νον καταλλήλως, εἶνε δυνατὸν νὰ ἔξεγειρῃ
μεταξὺ τῶν συγχρόνων τὴν αὐτὴν περίποντον συγ-
κίνησιν, ὑπὸ τὴν ὅποιαν ἐσφάδαζαν οἱ ἀρχαῖοι
θεαταὶ.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, τοιαύτη ἀναβίωσις
ἀντίκειται εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους. «Οἱ τι
ἀποθνήσκει δὲν ἐπανέρχεται πλέον εἰς τὴν ζωὴν.
Ἐν ἀνάγκῃ θὰ ἥμπτοροῦσα νὰ παραδεχθῶ μίαν
μετεμψύχωσιν ὑπὸ νέαν μορφήν, ἀλλ᾽ ὅχι ποτὲ
τὴν νεκρανάστασιν, τὴν ὅποιαν ὀνειρεύονται
οἱ διασκευασταὶ τῶν ἀρχαίων δράματων, — νε-
κρῶν μορφῶν, τὰς ὅποιας εἰς μάτην ἐπιχει-
ροῦν νὰ ἐμψυχώσουν. Ἀρκεῖ νάναλογισθῆ κα-
νεὶς ὅτι τὸ ἀρχαῖον δράμα ἦτο οὐτωσιεπεῖν
ἱεροτελεσίᾳ, ὅτι ἦτο τόσον συνδεδεμένον μὲ
τὴν θρησκείαν, — μὲ τὴν λατρείαν, διὰ νὰ εἴπω
καλλίτερα, — ὃσον εἶνε μία ἴδική μας ἀκολου-
θία ἐν μυστήριοι, μία δοξολογία ὅτι ἡ σκηνὴ
ἦτο ἀπλούστατα βωμὸς τοῦ θεοῦ ὅτι ἡ πίστις
πρὸς τὸν θεόν αὐτὸν ἦτο ἡ βάσις καὶ ἡ πηγὴ
τοῦ οὐσιωδεστέρου μέρους τῆς φυγικήσεος
ἀρκεῖ, λέγω, νάναλογισθῆ κανεὶς μόνον αὐτά,
διὰ νὰ παραδεχθῇ, ἀλλ᾽ εἶνε λογικὸς ἀνθρωπός,
ὅτι ἡ γνώμη μου δὲν εἶνε παραδοξολογία. «Η
λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἦτο Ἄκο-

Αἰσχύλος.

λουθία τῶν Παθῶν, εἰς περικαλλῆ ἐκκλησίαν
καὶ ἀπὸ τελείους ἐρμηνευτάς, δίδει σῆμερον εἰς
χοιστιανοὺς ὁρθοδόξους ἀκριβεστέρων ἰδέαν τοῦ
ἀρχαίου δράματος, ἀπὸ οἰανδήποτε παράστα-
σιν τῆς «Ορέστειας». Τὰ Μυστήρια, τὰ ἕρα
δράματα τοῦ μεσαίωνος, ὑπὸδέτω ὅτι θὰ τὴν
ἔδιδαν εἰς τοὺς Φοράγκους ἀκόμη καλλίτερα. Καὶ
ἄν θέλετε τὸ παραδειγμά μου ἀπὸ τὴν νεω-
τάτην δραματικὴν τέχνην, — διότι ἐπιτέλους ἡ
ἐκκλησία δὲν εἶνε ὀλωδιόλου θέατρον, διτος
καὶ τὸ ἀρχαῖον θέατρον δὲν ἦτο ὀλωδιόλου
νάός, — θὰ ἐτολμοῦσα γὰ σᾶς φέρω τὴν «Φαύ-
στα» τοῦ ἴδιοῦ μας Βερναρδάκη, καὶ νὰ
ἰσχυρισθῶ ὅτι τὸ ἥμικοθησκευτικὸν καὶ ιστο-
ρικοπατριωτικὸν αὐτὸν δράμα, γραμμένον διὰ
νεοέλληνας καὶ χριστιανούς ἀποιεῖται κατὶ δια-
φωτιστικῷ τρόπῳ, ὃσον ἀφορᾷ τὴν ἐντύπωσιν
τοῦ ἀρχαίου δράματος, ἀπὸ οἰανδήποτε παρά-
στασιν τῆς «Αντιγόνης».

«Αν ἡ «Φαύστα» ἔγινετο ἀκόμη πλέον θρη-
σκευτική, ἀλλ᾽ ἐπλησίαις περισσότερον πρὸς Ἑρο-
τελεσίαν, ἀλλ᾽ εἶχε κάπου καὶ ἔνα χριστιανικὸν
βωμόν, καὶ ἔνα εἰκονοστάσιον, πρὸ τοῦ δρόσου
νὰ κατέχει τὸν θρησκευτικὸν καὶ νὰ ψάλλῃ διὰ
εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸν Σωτῆρα, ἡ δομοί-
της τῆς ἐντύπωσεως θὰ ἦτο ἀκόμη ζωηρό-
τερα. Καὶ ἀκριβῶς, νομίζω ὅτι ἐν βυζαντινὸν
δράμα, γραφόμενον καὶ ἴδιαίτερον τρόπον, —

δὲν ἡξεύρω πῶς, — θὰ ἦτο ίσως ίκανὸν νὰ μᾶς
δώσῃ πλήρη, καταπληκτικῶς πλήρη, τὴν ἰδέαν
τοῦ ἀρχαίου δράματος. «Οχι νεκρανάστασις, βλέ-
πετε, ἀλλὰ μετεμψύχωσις. . .

* *

«Η ἰδέα μου περὶ τῆς ἀναβίωσεως τοῦ ἀρ-
χαίου δράματος δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ ἐπινέσω
τὴν εὐγενῆ καὶ γεννούμαν προσπάθειαν, τὴν ὁ-
ποίαν ἔκαμα τὸ Βασιλικὸν Θέατρον καὶ ἡ
Νέα Σκηνὴ. Μὲ βοηθεῖ μόνον διὰ νὰ ἔξεγήσω,
πῶς ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἔμενε κατ' οὐσίαν
ματαιοπονία. Διότι δὲν πιστεύω οἱ θεαταὶ τῶν
ἀρχαίων δραμάτων, μολονότι ἐπαίχθησαν τό-
σον καθαρὰ καὶ τόσον ζωντανὰ καὶ τὰ δύο,
νάπεκδύμισαν ἐκ τοῦ θεάτρου τὴν συγκίνησιν
ἐκείνην, τὴν δποίαν ἐφαντάζοντο καὶ ἐπερίμεναν
ἀπὸ ἀριστονογήματα ὡς ἡ «Ορέστεια», τὸ
θαῦμα τῶν αἰώνων, καὶ ἡ «Αντιγόνη». Άλλὰ
σᾶς βεβαιῶ, διτι δὲν ἐπταίσιν οὔτε ἡ
μετάφρασις, οὔτε ἡ σκηνοθεσία, οὔτε ἡ ὑπό-
κρισις. «Ο, τι ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ, ἔγινεν εὐ-
συνειδήτως. «Ἄν ἐλειπετε τίποτε ἀπὸ τὴν σκη-
νήν, ἦτο μικρόν, συζητήσιμον καὶ ἐπουσιώδες.
Τὸ μέγα δμος καὶ τὸ σημαντικότατον ποῦ
ἔλειπεν ἀπὸ τὸ δλον θέατρον, ἦτο ἡ πρὸς τὴν
συγκίνησιν ικανότης τοῦ ἀριστοτηρίου. Λέγουν,
ὅτι διὰ νὰ συγκινηθῇ κανεὶς δσον πρέπει καὶ
δπως πρέπει ἀπὸ ἀρχαίον δράμα, ἀνάγκη νὰ
μετουσιωθῇ εἰς τὴν δποίαν ἐπέτυχεν ἥδη ἔνας
Σολωμός, ἔνας Βάλωρίτης, ἔνας Πολύλας, δὲν
θάτοδάνη βίαιον θάνατον ἀν τυχὸν ἀπέτυχεν
εἰς αὐτὴν δ κ. Σωτηριάδης ἦ δ κ. Χρηστομά-
νος. Θὰ δμιλήσωμεν λόιπον περὶ τῶν δύο μετα-
φράσεων ἀνεξαρτήτως τοῦ γλωσσικοῦ ζητημα-
τος, ἀνεπηρέαστοι, ἀπαθεῖς, καθαροὶ ἀπὸ τὸν
βόρβιορον τῆς ἀμαθείας, τῆς προλήψεως, τῆς
πλάνης, τῆς ἐμπαθείας, δ ὅποιος κατερρύπα-
νεν αὐτὰς τὰς ἡμέρας τὰς στήλας τῶν ἐφημε-
ρίδων.

«Η μετάφρασις τῆς «Ορέστειας», εἶναι φιλο-
τεχνημένη εἰς τὸ μετριωπαθὲς καὶ συμβιβαστικὸν
ἐκείνῳ κράμα, τὸ δποίον συμβουλεύου καὶ πα-
ραδέχονται οἱ ἀποφεύγοντες τὰ ἀκρα διὰ σκο-
πέλους. «Ο κ. Σωτηριάδης εἰδιγάσθη εἰσυνειδή-
τως. Είχεν ὑπὲρ τὸ ἀρχαῖον κείμενον, τὰς
νεωτέρας ἀπαιτήσεις, τὴν διασκευὴν τοῦ Βιλ-
λαμβίτης καὶ τὸν περιορισμὸν τοῦ κ. Στεφά-
νου, καὶ μετέφρασεν δ ἀνθρωπος ἀπλῶς πιστὰ
καὶ ψυχικα. Εἰμπορῶ νὰ εἴπω, διτι ἡ μετάφρα-

Βασιλεία Στεφάνου
τοῦ Β. Θεάτρου.

Μέγγουλας
τοῦ Β. Θεάτρου.

Ροζαλία Νίκα
τοῦ Β. Θεάτρου.

σίς του δὲν είναι άσχημη. Τὸ κράμα του φαίνεται ἀρκετά διοιδόρφον καὶ σύμπαγές, καὶ κατὰ τὴν ἀκρότατην, καμμία φράσις, καμμία λέξις δὲν μ' ἔξενισε, δὲν μου ἐπροένησε δυσφορίαν, ἀγανάκτησιν ἢ ἄηδιαν. Ἀλλὰ τὸ σύνολον δὲν μ' ἔνθουσίασεν. Ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Σωτηριάδου λείπει ἡ μεγάλη ποιητικὴ πνοή: λείπει, ἀν δέλετε, ἡ δημιουργικότης καὶ ἡ ποιωτοτυπία. Ἀλλὰ δὲν πταίει δ. κ. Σωτηριάδης. Ἀν πταίῃ κανείς, πταίει ἵσως δ. κ. Στεφάνου, δ ὅποιος δὲν ἀνέθεσε τὴν μετάφρασιν τοῦ ποιητοῦ εἰς ποιητήν. Κατὰ τάλλα δ. κ. Σωτηριάδης είνε ἀξιος εὐγνωμοσύνης καὶ συγχαρητηρίων. Μήπως δὲν είνε καὶ αὐτὸς καθηγητής; καὶ ἀρχαιομαθής; καὶ ἀρχαιολόγος; μήπως δὲν ἡμιποροῦσε γὰρ μεταφράση ὀραιότατα καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ κ. Βλάχου, ἀφοῦ μάλιστα ἐπρόκειτο διὰ τὸ Βασιλικόν; Καὶ δῆμος δὲν τοῦ ἔκαμεν. Ἐπροτίμησε γλῶσσαν ἀπλουστέραν καὶ δημοτικότεραν. Προσεπάνησε νὰ πλησιάσῃ περισσότερον εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς τὴν ζωήν. Ἡθέλησε νὰ δώσῃ τὸ καλὸν παραδείγμα καὶ νὰ δεῖξῃ τὸν καλὸν δρόμον. Διὰ τοῦτο ἡ ἔργασία του, καὶ ἀν παρουσιάζῃ ἐλλείψεις, καὶ ἀν μαρτυρῷ ἀδυναμίαν, δὲν θὰ περιφρονηθῇ ποτέ. Τὸ ἐνουνείδητον αὐτῆς μέρος, διὰ τὸ διοῖον εὐδύνεται δ. κ. Σωτηριάδης, εἰνε δρῦδον καὶ ὑγίες. Διὰ τὸ ἀσυνείδητον, τὸ ἐπαναλαμβάνω, δὲν εὐθύνεται αὐτός.

Ἡ μετάφρασις τῆς «Ἀντιγόνης», γνησία ἀδελφὴ τῆς μεταφράσεως τῆς «Ἀλοκήτιδος», εἶνε φίλος μου κ. Κακλαμάνος τοῦ «Νέου Αστεως», θὰ ἐπηρεάσετο μέχρι σκοτισμοῦ ἀπὸ τὰς στιγμαίας ἐντύπωσεις τοῦ περιβάλλοντος,

λους. Δηλαδὴ εἰς τὴν ποιητικὴν γλῶσσαν, ἀνευ ὑποχωρήσεων καὶ ἀνευ συμβιβασμοῦ. Ἐξαφνίζουν μερικαὶ τῆς φράσεις, συζητοῦνται μερικά της μέρη, προξενοῦν ἀγανάκτησιν δύο - τρεῖς λέξεις. Ἀλλὰ τὸ σύνολον; τὸ σύνολον; «Ἄργι! ἀπὸ ἕδω δὲν λείπει ὀλωσδιόλου ἡ ποιητικὴ πνοή, δὲν λείπει ἡ δημιουργικότης καὶ ἡ πρωτοτυπία. Αρκεῖ νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς ἀρχαῖας προλήψεις, ἀρκεῖ νὰ οἰσθάνεται τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, ἀρκεῖ νὰ πιστεύῃ διτὶ μόνον δι' αὐτῆς εἰμιποροῦν νάποδομοῦν τὰ ἀρχαῖα ἀριστουργήματα, διὰ νὰ παραδεχθῇ διτὶ δ. Σοφοκλῆς ἀπεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Χρηστομάνου όχι ἀπλῶς μὲ τὴν ἔννοιάν του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ αἴσθημα. Διότι δ. κ. Χρηστομάνος είνε ποιητής. Εἰμιπορεῖ νὰ μὴν εἰνε φιλόλογος, εἰμιπορεῖ νὰ κάμῃ καὶ κανένα λάθος, εἰμιπορεῖ νὰ τοῦ διαφύγῃ ἡ ἀκριβής ἔννοια μιᾶς φράσεως, ἀλλ' ἡ ποίησίς της δὲν θὰ τοῦ διαφύγῃ ποτὲ καὶ θὰ τὴν ἀποδώσῃ μὲ δῆλην τὴν ἀκρίβειαν.

Μοῦ φαίνεται φυσικώτατον ποὺ τὸν - κατηγόρησαν τόσον, δοσοὶ φρονοῦν διτὶ μόνον ἡ γλῶσσα τοῦ κ. Βλάχου εἰνε διὰ τὰ ἀρχαῖα δράματα. Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πολὺ παραδόξον πῶς ἐσπευσαν νὰ τὸν κατηγορήσουν καὶ ἀνθρωποι, ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ αὐτὴν τὴν πρόληψιν, καὶ διὰ δύο - τρεῖς λέξεις, ἀνεπιτυχεῖς, χυδαίας ἔστω, νάποροιφουν μετὰ περιφρονήσεως τὸ σύνολον. Δὲν ἐπίστευα ποτὲ διτὶ ἡ κρίσις ἀνθρώπου τόσον φωτισμένου, δοσον εἰνε δ. φίλος μου κ. Κακλαμάνος τοῦ «Νέου Αστεως», θὰ ἐπηρεάσετο μέχρι σκοτισμοῦ ἀπὸ τὰς στιγμαίας ἐντύπωσεις τοῦ περιβάλλοντος,

απὸ τὰ ποδοκορτήματα π.χ., μὲ τὰ ὅποια τὸ ὑπερῷον ὑπεδέχθη τὸ τοίτοιο, τὸ πλωτοσκούφι, τὴν λέραν, καὶ δὲν εἰξεύω ποίας ἀλλας λέξεις, τὰς δοπιάς χάριν τοῦ ὑπερῷου, εἰμιποροῦμεν καὶ νὰ σύνδωμεν, χωρὶς νὰ ζημιωθῇ ἡ μετάφρασις καθόλου. Ἀλλὰ καὶ οὔτε νὰ κερδίσῃ... Ὁ κ. Κακλαμάνος ἔξενφει πολὺ καλλίτερά μου διτὶ εὐγενεῖς καὶ ἀγενεῖς λέξεις δὲν ὑπάρχουν ἐκ γενετῆς, καὶ διτὶ κάθε λέξις ποὺ χρειάζεται εἰς τὸν ποιητήν, ἔχει δικαιωματικῶς τὴν θέσιν της εἰς τὴν ποίησιν. Ἐπειδὴ διμως τοῦτο δὲν τὸ ἔξενφουν δλοι καὶ οὔτε εἰνε εὔκολον γάποδειχθῆ, προτιμῶ νὰ παραδεχθῶ διτὶ ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Χρηστομάνου ἔχει μερικὰ λέξεις ποὺ πρέπει νάντικατασταθοῦν, — ἀλλ' ὑπὸ τὸν δρόνον νὰ παραδεχθῆτε καὶ σεῖς διτὶ ἐν τῷ συνόλῳ εἰνε ἡ ποιητικωτέρα μετάφρασις ἀρχαῖου δράματος ἔξι δσων ἔγειναν ἔως τώρα, ἀνευ τῆς συνεργασίας... τοῦ φίλου μου κ. Ποριώτη.

ποτὲ καὶ τόσον ξύλινοι. Καὶ οἱ διλγώτερον ιδιοφυεῖς, πιᾶζουν μὲ κάποιαν αὐτόβουλίαν, μὲ κάποιαν προσπάθειαν πρὸς ἀπόδοσιν καλλιτεχνικήν. Εἰς τὴν παράστασιν τῆς «Ἀντιγόνης» δὲν μοῦ δρεσαν, πολὺ αἱ ἄγριαι φωναὶ τοῦ κ. Λέοντος, δὲν μ' ἔνθουσίασεν ἡ ἐμφάνισις τῆς Εὐριδίκης, — δὲν ἐνθύμισμαι πλέον ποία τὴν ἔπαιζε, — οὔτε μ' ἔμάγευσεν ἡ ἀπαγγελλα τοῦ σαστισμένου Τειρεσία. Τὸ διμολόγω. Ἀλλ' δ. κ. Παπαγεωργίου ὃς ἄγγελος μοῦ ἐφάνη ἀμεμπτος, καὶ ἡ Κυβέλη ὃς Ἰσιμήνη ὑπέροχος, καὶ ἡ Εανθάκη ὃς Ἀντιγόνη θαυμαστή. Δι' αὐτὴν προπάντων ἡ ὑπόδυσις τῆς τραγικῆς ἡρωΐδος ἦτο μέγα βῆμα πρόσδου εἰς τὴν τέχνην της, καὶ εἰς αὐτὴν κυρίως ἀπευθύνοντο τὰ θερμὰ χειροκροτήματα τῆς ἐσπέρας ἔκεινης.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

Ρόζα Μπερούδη

Εἰς τὸ Γερμανικὸν Θέατρον ἐπαύχηθη χθὲς διὰ πρώτην φορὰν τὸ νέον ἔργον τοῦ Γεράρδου Χάουσπτμαν Rose Berud. Ἡ Ρόζα Μπερούδη, ιστορία μιᾶς παιδοκτόνου, ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν.

Ἡ πρώτη πρᾶξις τοῦ δράματος, μᾶλλην τὴν μεγαλοφυῆ πρώτην σκηνὴν της, τῆς δοπιάς ἡ μεγίστη τέχνη καὶ ποιητικὴ ἀξία δὲν ἔξεπιμηθῇ ἀρκούντως διότι ἡ κατανόησις αὐτῆς χρειάζεται περισσοτέραν συγκέντρωσιν ἀπὸ δοηγὴν ὑπάρχει εἰς μίαν πρώτην, δὲν ἐνθουσίασε. Ἡ τρίτη σκηνὴή δικτατορίας διμως ὑπῆρξεν τῆς δευτέρας ἡ ἐπιτυχία καὶ τέλος εἰς τὴν θαυμασίαν τελευταίαν πρᾶξιν. ἔξεσπασε τὸ κοινὸν εἰς ἐνθουσιώδεις ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τοῦ ποιητοῦ δ. δοπιοῖς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ «Ἀμαζάνης» Ἐνσελ· δὲν ἦρε τοιούτον θρίαμβον.

Οἱ κτηματίας Φλάμμη, εἰς μικρὸν τῆς Σιλεσίας χωρὶς, πρῶτος καὶ καλλίτερος μεταξὺ τῶν πτωχῶν χωρικῶν, ἔχει ἐρωτικὰ σχέσεις μὲ τὴν Ρόζαν, τὴν ὁραίαν κόρην τοῦ θρήσκου χωριού Μπερούδη. Καλὸς ἀνθρώπος δ. Φλάμμη, τ' ἀγαπᾷ ἀληθινὰ τὸ κορίτσιον καὶ ἐὰν δὲν ἦτο νυμφευμένος μὲ μίαν, πρὸ 7 ἑτῶν παράλιτον, ἀγαθωτάτην γυναῖκα, θὰ τὴν ἔπαιρεν. Τὰ πέριξ δάση καὶ βουνά ἔχουσπιτον τοὺς ἔφωτάς των, καὶ φυσικὰ μιὰ φορὰ τοὺς εἶδε καποίος, δ. Δόν Ζουάν τοῦ χωριοῦ, δ. παληάνθρωπος μηχανουργὸς Στρέκμανν.

Η δυστυχής Ρόζα αναγκάζεται νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν ὀλύμπιον αὐτὸν Στρέκμανν ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ μὴ τὴν καταστρέψῃ δημογούμενος δ, τὶ εἰδε. Τότε τῆς ἐπέρχεται ἡ ἴδεα νὰ αὐτοκτονήσῃ. Ἀλλ' ἀναλογίζεται τὸ μέλλον νὰ γεννηθῇ τέκνον τῶν ἔφωτων τηῖς καὶ ἀλλάζει γνώμην. Ἀποφασίζει νὰ υμφευθῇ τίμιον βιβλιοδέτην δότις πρὸς καιροῦ τὴν ζητεῖ. — Ἀπὸ αὐτῆς τὴν ἐκ τῆς πείρας τοῦ κόσμου σύνεσιν βλέπομεν δὲ τὴν ἔχει πολὺ διλίγην δομούρητα μὲ τὰς γνωστὰς τῆς ποιήσεως παιδοκτόνους. Ἄσ φαντασθῶμεν τὴν Μαργαρίταν τοῦ Γκαΐτε προσπαθοῦσαν νὰ ἔνωθῇ διὰ γάμου μὲ ἀπλόν τινὰ ἀνθρωπον. — Εἰς στιγμὴν δύμως δοργῆς, κατά τινα φιλονειᾶν μὲ τὸν γέρο - Μπερούδη, διηγεῖται δ Στρέκμανν εἰς δλον τὸ χωρὶο τοὺς ἔφωτας τῆς Ρόζας συκοφαντῶν αὐτῆν καὶ λέγων δὲ μετὰ πλειστων δῶν ἀνδρῶν ἔχει σχέσεις. Ὁ πατέρας τὸν καταγγέλλει ἐπὶ συκοφαντίᾳ ἡ Ρόζα φευδορεῖ ἀρνούμενη τὰς μετὰ τοῦ Φλάμη σχέσεις τῆς πρὸς τὸν δικαστοῦ. Αἱ σχέσεις τῆς μετὰ τοῦ μηχανουργοῦ ἔρχονται εἰς φῶς καὶ δ πατήρ τὴν ἔκδικοι τῆς οἰκίας. Ντρεπόμονα, ντρεπόμονα, λέγει εἰς τὴν ἀγαθὴν τοῦ Φλάμη στίγμην (ἥτις συγχωρήσασα τὸν σύζυγὸν τῆς εἰχε λάβει τὸ δυστυχὲς ὃν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς) ἔρωτῶσαν αὐτὴν διατὶ ἐψεύσθη πρὸς τὸν δικαστηρίου. — Εξ ἐντροπῆς δὲν ἀπεκάλυψε τὸν εὐγενῆ ἔραστήν τῆς παραδοθῆσα εἰς τὸν μηχανουργόν, ἥξεντοπῆς ἡρνήθη τὰ πάντα κατὰ τὴν δύνην, ἥξεντροπῆς ἐψευδόρχησε. Τὸ τελευταῖον δύμως συνεπάγει κάτερον. Ἡ Ρόζα τὰ χάνει. Ἡ δυστυχῆς νέα ἀποκτᾶ τέκνον καὶ τὸ πνίγει μὲ τὰ χέρια τῆς. Κανεὶς δὲν τὸ ἔμαθε ἀκόμη. Ὁ πατήρ τῆς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ φύγῃ μαζὶ τῆς εἰς τὴν Ἀμερικήν. Χωροφύλαξ παρουσιάζεται ἔνεκα ἀλλὶς ἀσχέτου ὑποθέσεως καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν αὐτὴν γυναικὰ τὴν πλήρη θελήσεως, ἥν δ ποιητὴς ψυχολογικῶς ἐπεξειργάσθη λεπτότατα. Μοῦ φαίνεται δύμως νὰ διαλῦσῃ τὸν συγκινοῦσαν ὑπομονὴν τῆς γυναικὸς αὐτῆς, ἡ δοπία τῷρα ἐπτὰ χρόνια ἀναγκάζεται πάντοτε νὰ συγχωρῇ τὸν ἀνδρα τῆς.

Ἐνυπάρχει κάπιοια τραγικότης μάρτυρος εἰς τὴν ἀγαθὴν αὐτὴν γυναικὰ τὴν πλήρη θελήσεως, ἥν δ ποιητὴς ψυχολογικῶς ἐπεξειργάσθη λεπτότατα. Μοῦ φαίνεται δύμως νὰ εἴχε διαβάσει πολὺ Μπγέρονσον καὶ Ἰψεν.

Οἱ δύο θρῆσκοι δ πατήρ καὶ δ γαμβρὸς ἐγράφησαν μετὰ ἔξαιρετης ἀγάπης — τίποτε τὸ φευδεῖς ἐν αὐτοῖς. Αὐτὸ τὸ ἔργον τοῦ Χάουπτμανν.

Ἡ ἐκτέλεσις ὑπῆρξεν ἀνταξία τοῦ παλαιοῦ Γερμανικοῦ Θεάτρου ἡ Paula Connard ἐλθοῦσα ἐπίτηδες ἐκ τοῦ Burg - Theater τῆς Βιέννης, ἐπαυξεῖ τὸ κύριον πρόσωπον.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΛΕΑΝΘΗΣ

δρες! . . . δὲν μωφέλησε τίποτα· δὲν καὶ χειρότερα ἦταν! Ἐπειτα ἐπεσα ἀπὸ πάγιδα σὲ παγίδα, δὲν ἔξευρα πειά τὶ ἔκαμα. . . .

Ἐδῶ μᾶς ὅμιλει πάλιν ἡ παλαιὰ ὑπέροχος καρδιὰ τοῦ Χάουπτμανν ἡ συγκινοῦσα, ἡ μεγάλη του εὐσπλαχνία διὰ πάντα πόνου, διὰ πᾶν τὸ ἀνθρώπινον. — Πόσην δειλίαν πλήρη σεβασμοῦ αἰσθάνεται ἡ Ρόζα μόλιν τὴν ἀφωνιώτηταν ἀγάπην τῆς βλέπομεν εἰς τὴν θαυμασίαν ποιητικῶς, πολὺ τολμηρὰν ἐναρκτήριον τοῦ ἔργου σκηνήν. Κάτω στὰ χωράφια είχαν ὑπάγει μαζὶ καὶ μὲ ποιφύλαξιν, διὰ νὰ μὴ τους ἴδῃ κανεὶς ἐπιστρέψουν. Καὶ ἀρχὰς καθηνταὶ σιωπηλοὶ γελοῦν διὰ μιᾶς σὰν δυὸς εὐτυχισμένα παιδιά καὶ διὰ τοῦ ἀγκάλην τοῦ ἐκλεκτοῦ τηῖς. Ἐξαφνα δύμως συναισθάνεται τὴν ἀπόστασιν ποὺ τὴν χωρέζει ἀπὸ τὸν Φλάμη τὸν διοικούντος διορμάζει Χριστόφορον καὶ τὸν φιλεῖ τὰς χειρας. . .

Μίαν ὁραίαν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν φοβισμένην δυστυχῆ ἀκόμη μητέρα Ρόζαν μᾶς παρουσιάζει δ Χάουπτμανν ἐν τῇ κυριᾳ Φλάμη, ἕνα τῶν ὀραιοτέρων καὶ ὀριμωτέρων γυναικείων χαρακτήρων τῆς νεωτέρας ποιησεως. Δὲν γνωρίζει τίς δ πατήρ τοῦ τέκνου ὅπερ ἀναμένει ἡ Ρόζα. Ἀδιαφόρει ἐὰν είναι Δήμαρχος ἢ λωποδύτης, τὸ μόνον δπου γνωρίζει εἶναι, τί θὰ εἴπῃ μητέρα, πόσον ὑποφέρει, καὶ διὰ τοῦ δεν ὑπάρχει μεγαλείτερον εὐτύχημα δι' αὐτὴν ἀπὸ τὸ παιδί τηῖς. Μανθάνει δὲι δ ἀνδρας τηῖς είναι δ πατήρ τοῦ ἀναμενομένου — πρὸς στιγμὴν πόνος δυνατὸς καὶ θρήνος ταράσσει τὴν συγκινοῦσαν ὑπομονὴν τῆς γυναικὸς αὐτῆς, ἡ δοπία τῷρα ἐπτὰ χρόνια ἀναγκάζεται πάντοτε νὰ συγχωρῇ τὸν ἀνδρα τῆς.

Ἐνυπάρχει κάπιοια τραγικότης μάρτυρος εἰς τὴν ἀγαθὴν αὐτὴν γυναικὰ τὴν πλήρη θελήσεως, ἥν δ ποιητὴς ψυχολογικῶς ἐπεξειργάσθη λεπτότατα. Μοῦ φαίνεται δύμως νὰ εἴχε διαβάσει πολὺ Μπγέρονσον καὶ Ἰψεν.

Οἱ δύο θρῆσκοι δ πατήρ καὶ δ γαμβρὸς ἐγράφησαν μετὰ ἔξαιρετης ἀγάπης — τίποτε τὸ φευδεῖς ἐν αὐτοῖς. Αὐτὸ τὸ ἔργον τοῦ Χάουπτμανν.

Ἡ ἐκτέλεσις ὑπῆρξεν ἀνταξία τοῦ παλαιοῦ Γερμανικοῦ Θεάτρου ἡ Paula Connard ἐλθοῦσα ἐπίτηδες ἐκ τοῦ Burg - Theater τῆς Βιέννης, ἐπαυξεῖ τὸ κύριον πρόσωπον.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΑΒΥΣΣΙΝΙΑΣ

Επὶ τοῦ Ἀντοτῶ

Ἡ Ἡώς είχε φοδίσει πρὸς πόλλου εἰς τὰς ἀκρας τῶν γύρω τῆς Ἀδίς - Αμπέμπας δέων καὶ οἱ ἵπποι μας ἀνυπόμονοι. διέμενον τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως.

Ο αὐτοκράτωρ Μενελίκης Β'.

Μετ' εὐθύμων φίλων ἀπεφασίσαμεν ν' ἀνέλθωμεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἀντοτῶ δπου είναι πτισμένος δ περικαλλῆς ναὸς τῆς Θεοτόκου, ἀγῶν τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν πανήγυριν του.

“Οταν ἐκινήσαμεν πλέον, δ ἡλιος ἔδιδε ποικίλα χωράματα εἰς τὴν γύρῳ μας ἀπλουμένην, ἀπαλὰ καὶ καϊδεντά, πεδιάδα· δὲν διό δυμως καὶ ὀχληρὸς διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἔδω δ ἀνεμος πνέει ἀκόμη ψυχρός.

“Ἡ δόδος, δ πρὸς τὸ Ἀντοτῶ, διέρχεται διὰ τῆς ἀμέσως μετὰ τὴν πόλιν πεδιάδος καὶ διὰ διαφόρων ἐλιγμῶν φιθάνει εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ δρον.

Βαδίζομεν δηη τὴν ἀνωφέρειαν πρὸς τὴν κορυφὴν καὶ μετ' ὀλίγων ὁδῶν διέλασιν μαγειτικάτων τοπίων εὐρισκόμεθα ἐπ' αὐτῆς.

“Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἀντοτῶ (3000 μ.) δ ὀραιοτέρα εἰκὼν ἔξτελκτη ἐνώπιον μας.

Κάτωθεν διό πόλις δὲν μὲ τὰς κανονειδεῖς ὡς διβελίσκους οὐκέτις τηῖς, καὶ γύρω - γύρω διάπλουμένη καταπράσινη πεδιάδα μακρὰν πέρα πρὸς τὸν δρίζοντα, σειρὰ ἀλλὰ ἀλύσεων δρέων τῶν διοικόντων τὰς κορυφάς, καὶ νερὰ διαυγῆ, διαυγέστατα, κρημνιζόμενα ἀπὸ τὰ τυφλά, ἀποτελοῦν δὲν σύνολον τόσον ἀρμονικόν, ώστε δὲν διό δυνατὸν παρὰ νὰ μᾶς ἀποσπάσῃ ἐπιφωνήματα θαυμασμοῦ τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ θεάματος.

“Οτε κατήλθομεν τῶν ἵππων μας, δ λειτουργία κατὰ τὴν ἀβυσσινιακὴν συνήθειαν είχε τελειώσει λίαν πωὸν καὶ δ Βασιλεὺς - Αὐτοκράτωρ είχεν ἔξελθει αὐτῆς καὶ ἀποσυρθῆ εἰς τὴν σκηνήν τοῦ ἡμεῖς ἐπροχώδησαμεν ὑπὸ τὴν σκιὰν ὑπερονθύλων πλατάνων καὶ δρυῶν, ἐπὶ

Η αὐτοκράτειρα Ταΐτον.

τῶν κοριμῶν τῶν δπωίων φυτὰ ἀναφριχώμενα σηκηματίζουν μίαν εῦμορφη εἰκόνα χλωρασιάς, ἀφ' ἐνὸς δπως ἐκέιθεν ἐν ἡσυχίᾳ παρακολουθῶμεν τὴν κίνησιν τοῦ κόσμου καὶ τῆς πανήγυρεως καὶ ἀφ' εἰέροις δπως ἀπολαύσωμεν καὶ τῆς μελωδίας τῶν ἀσμάτων χλιαρῶν μικρῶν πτηνῶν.

“Ἐκεὶ πλησίον δ ἀκόλουθος τῆς Ιταλικῆς προσβίσιας καὶ Μπερούλεν λαμβάνει ὁραίας φωτογραφικᾶς εἰκόνας τῆς ἐδρῆς.

Εἰς τὸ Λονδίνον ἴδρυθη ἔταιρία ἐκ διακεκριμένων ἡθόποιῶν καὶ σπουδαστῶν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης πρὸς παράστασιν δρχαλὸν ἐλληνικὸν δραμάτων. Λί παραστάσεις θὰ δίδωνται εἰς θέατρον εἰδικὸν εἰς τὴν δρχαλὸν γλώσσαν μὲ τὴν σημερινὴν προφορὰν.

Εἰς τὴν Νεάπολιν συνέστη ἐπιτροπὴ πρὸς συλλογὴν ἔργων διὰ ν ἀνεγείρη μνημεῖον εἰς τὸν Ιταλὸν φιλόσοφον Ιωάννην Μπόβιο.

Τὰ ἔργα τοῦ φωσσού συγγραφέως Γκογκόλ περιελόντα εἰς τὴν κυριότητα τοῦ κράτους κατακλύζουν δῶλην τὴν Ρωσσίαν. 1,136,000 ἀντίτυπα τῶν ἔργων του ἔχεδόνθησαν κατὰ τὸ 1902 εἰς τὴν Πετρούπολιν μόνον. Μᾶλι μὲ τὰς ἐκδόσεις τῶν ἑπαρχιῶν ἀνέρχονται εἰς 2 ἑκατομμύρια. Η δημοτικότης τοῦ Γκογκόλ εἶναι μεγίστη.

Η Δάνια κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ λαοῦ τῆς ἐδαν κρίνωμεν ἐκ τῶν καταβέσεων εἰς τὸ λαϊκὸν ταμεντήρια. Ἐπὶ 2,300,000 κατοίκων, ὑπάρχουν 1,063,000 καταθέται, σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα, δῶλον δ πληθυνμόδες εἶναι κατά τι μεγαλείτερος, οἱ καταθέται ἀνέρχονται εἰς 5,000 μόνον, τὰ δὲ κατατεθεμένα ποσὰ εἰς 5. ἑκατομμύρια. Εἰς τὴν Ρωσσίαν ἐπὶ 106 ἑκατομμυρίων πληθυσμοῦ, οἱ καταθέται εἶναι 2,160,000. Τὰ πρῶτα ταμεντήρια ἴδρυθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸ ἑνὸς περίπτου αἰώνος.

Ο φωσσικὸς τύπος ὑπολογίζει διτὶ 30 ἑκατομμύρια ἀντίτυπα τῶν ἔργων τοῦ Τολστού κυκλοφοροῦν εἰς δῶλον τὸν κόσμον.

Κατακλεῖς τοῦ λόγου τοῦ Ἀνατέλ Φράντς κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου τοῦ Ρενόν: «Ἡ ἀνθρωπότης πραγματοποιεῖ βραδέως ἄλλὰ διαρκῶς τὰ ὅνειρα τῶν οὐρῶν».

Η αὐτοκράτειρα τῆς Ιαπωνίας εἶναι μεταξὺ τῶν ἔξεχόντων ποιητῶν τοῦ κράτους τῆς ὅπως γράφουν πολλοί Ιάπωνες συγγραφεῖς. Πρὸς τούτοις ἡ αὐτοκράτειρα δείχνει πολὺ ἐνδιαφέρον διὰ τὰς τέχνας καὶ ἀποβλέπει προσάντων εἰς τὴν πρόοδον τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως.

Ο Ἱφεν, διαματουργὸς τῆς Νορβηγίας, πλησιάζει πρὸς τὸν θάνατον. Η πάραλυσία τῶν μελῶν προβαίνει διοὺν καὶ μαζὶ μὲ τὴν ἀκινησίαν των σβύνει καὶ ἡ διάνοια.

Τὸ μεγαλείτερον γνωστὸν βάθος τοῦ Ἀτλαντικοῦ, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ ἑδατογραφικοῦ γραφείου τῆς Βάσιγκτον, εἶναι 4,662 δρυμιαί.

NEA BIBLIA

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ δρᾶμα πατριωτικὸν ὑπὸ Ἀχιλλέως Γ. Καραβία. Ἀθῆναι 1903 τυπογραφεῖον «Νομικῆς» σχ. 16ον σελ. 88 δρ. 1.50.

ΤΑ ΖΙΖΑΝΙΑ ΚΑΙ Τ ΑΓΚΑΘΙΑ ὑπὸ Ιω. Θ. Δημητροπούλου Ἀθῆναι 1903 σχ. 16ον σελ. 82 δρ. 2.

JULES LEMAITRE par E. Sansot-Orland - Biographie illustrée de portraits, dessins et d'un autographe. Paris 1903. Bibliothèque Internationale d'édition E. Sansot et Cie éditeurs, 9 Rue des Beaux-Arts

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ἐκ τῆς Ἐφημερίδος «Ἀκρόπολις»

Θάνατος εἰς τὸν ἄλλογλοσσον.